

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Работнікам культуры Рэспублікі Беларусь

Дарагія сябры!

Прыміце мае шчырыя віншаванні з Днём работнікаў культуры.

Самабытная нацыянальная культура з'яўляецца адным з краевугольных камянёў у фундаменце беларускай дзяржаўнасці, той непераадольнай сілай, якая аб'ядноўвае ўсіх нас і напаяняе сэрца любоўю да велічнай і прыгожай Айчыны.

За гады незалежнасці ў нашай краіне шмат зроблена для захавання гістарычнай спадчыны і ўзбагачэння сучаснай беларускай культуры, якая развіваецца як ніколі актыўна, набываючы сусветнае прызнанне. Мы ганарымся вашымі дасягненнямі і заўжды будзем падтрымліваць тых, хто сваім талентам і майстэрствам уносіць важкі ўклад у задавальненне духоўных патрэб грамадства, стварае шэдэўры, дастойныя нашага часу.

Жадаю, каб у гэты асаблівы для вас дзень вы атрымалі ў падарунак мора кветак і апладысмантаў, а з імі — нашу павагу і прызнанне за самаадданае служэнне Радзіме.

Моцнага вам здароўя, натхнення, творчых поспехаў, шчасця і дабрабыту!

**Прэзідэнт
Рэспублікі Беларусь
Аляксандр ЛУКАШЭНКА**
14 кастрычніка
2012 года

З ДНЁМ РАБОТНІКАЎ КУЛЬТУРЫ, СЯБРЫ!

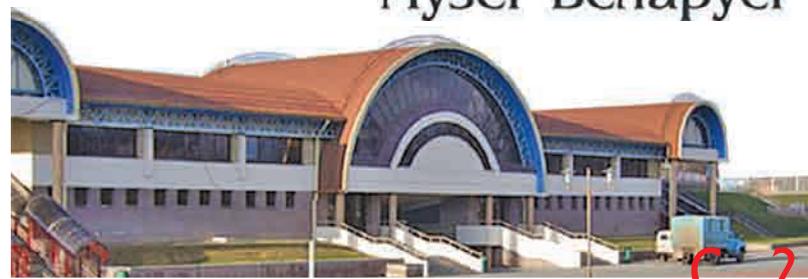
С. 2 — 3

СЁННЯ — ЭПІЦЭНТР МУЗЕЙНАЙ ПАДЗЕІ ГОДА!

ГРОДНА 2012

ПЕРШЫ НАЦЫЯНАЛЬНЫ ФОРУМ "Музеі Беларусі"

С. 2

14 кастрычніка — Дзень маці

СА СВЯТАМ ВАС, ДАРАГІЯ НАШЫ МАТУЛІ!

СІМВАЛЫ ТАРАСЮКА

С. 4 — 5

Аб'ява*

ОАО "Гомель-Белпромкультура" УНП №40069601.

ОТКРЫТОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО
ГОМЕЛЬ-БЕЛПРОМКУЛЬТУРА

единственное
специализированное
предприятие
по производству
мебели
и оборудования
для библиотек
и учреждений культуры
предлагает

кафедры, стеллажи,
столы, шкафы, банкетки,
трибуны, мольберты

г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPK.by

Віншаванне!

Шаноўныя работнікі культуры!

Дазвольце шчыра павіншаваць вас з прафесійным святам. У гэты дзень мы маем нагоду прыгадаць тую значную здзяйсненні, што сведчаць пра духоўнае аблічча нашай краіны і якімі вызначалася развіццё сферы нацыянальнай культуры на працягу года.

Перакананы, кожны з вас у сваім горадзе, мястэчку ці вёсцы адчуў менавіта Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады, што ўпершыню прынята і рэалізуецца ў рэспубліцы. Значным этапам з'яўляецца і Дзяржаўная праграма "Замкі Беларусі" на 2012 — 2018 гады, якая ўключае аднаўленне больш як трох дзясяткаў аб'ектаў нашай спадчыны.

Пасля рэстаўрацыі прыняў наведвальнікаў на ўсіх экспазіцыйных плошчах Нясвіжскага палаца, што, разам з Мірскім замкам, з'яўляецца сімвалам нацыянальнай культуры.

Як і слова Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Танка... Юбілейныя даты класікаў далі магчымасць нанова адкрыць для сябе цудоўныя даяменты пісьменства са скарбніцы роднага слова, сатканага з "легендаў і казак былых пакаленняў".

Вызначэнне лідараў музейнай прасторы на I Нацыянальным форуме "Музеі Беларусі" ў Гродне прыпадае акурата на прафесійнае свята сферы. А як не згадаць у гэты дзень непаўторную па сваёй яркасці і разнастайнасці фестывальную палітру, невычэрпную крыніцу народнай творчасці і паўсядзённы плён устаноў культуры ў рэгіёнах рэспублікі, выставачныя праекты, тэатральныя і кінапраем'еры! За кожнай з гэтых падзей — ваша стваральная праца, крэатыўны падыход і перспектывнае бачанне.

Беларуская культура — гэта зорка, якая свеціць усім тым, хто гатовы яе прыняць і зразумець, усім, хто рупліва працуе над яе ўзбагачэннем; яна — крыніца духоўнага здароўя нацыі і падмурак развіцця нашай дзяржаўнасці.

Шчыра жадаю вам моцнага здароўя, прафесійных поспехаў і арыгінальных праектаў, што праславаць нашу культуру!

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел ЛАТУШКА

Віншаванне*

Паважаныя сябры і калегі!

Прыміце самыя шчырыя віншаванні з Днём работнікаў культуры!

Мы бясконца ўдзячныя вам за няспынную працу, талент і падзвіжніцтва, скіраваныя на захаванне і развіццё найбагацейшай і самабытнай культуры Беларусі; за стварэнне таго выдатнага матэрыяльнага і духоўнага асяроддзя, якое робіць чалавека высакародным, абуджае ў ім самыя добрыя і светлыя пачуцці; за фарміраванне ў беларускім грамадстве нацыянальнай самасвядомасці, а таксама ўсведамлення таго, што галоўным чынам менавіта культура аб'ядноўвае ўсіх нас, з'яўляецца стратэгічным рэсурсам дзяржавы.

Няхай творчае натхненне, удача, поспех спадарожнічаюць вашай прафесійнай дзейнасці, а кожны з вашых талентаў будзе запатрабаваны і ацэнены па заслугах.

Даўгалецця, моцнага здароўя, шчасця і дабрабыту вам, вашым родным і блізім!

Ад імя Прэзідэнта Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў культуры старшыня Цэнтральнага камітэта — Наталля АЎДЗЕЕВА

12 кастрычніка ў Гродзенскім цэнтральным спартыўным комплексе "Нёман" распачаўся Першы Нацыянальны форум "Музеі Беларусі". Рэалізацыя маштабнага нацыянальнага праекта паспрыяе развіццю музейнай справы, надаць імпульс новым творчым ініцыятывам, а таксама прыцягне ўвагу жыхароў Беларусі да шматграннай дзейнасці айчынных музеяў.

Злева направа: міністр культуры Павел Латушка, старшыня Савета дырэктараў рэспубліканскіх музеяў, дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Сяргей Азаронак, старшыня Гродзенскага аблвыканкама Сямён Шапіра адкрываюць форум.

— Ва ўрачыстасцях прымалі ўдзел міністр культуры Павел Латушка, старшыня Гродзенскага аблвыканкама Сямён Шапіра... Уражвае шырокае міжнароднае прадстаўніцтва: мерапрыемства наведвалі госці з 17 краін. А ўсяго ў форуме задзейнічана каля 800 музейшчыкаў. Яны прапаноўваюць надзвычай цікавыя прэзентацыйныя праграмы. Літаральна на кожным

стандзе і ў кожным павільёне можна назіраць яркую інтэрактыўную дзею, і гэта, несумненна, доказ таго, што падрыхтоўка да падзей была вельмі карпатлівай ды сур'ёзнай. У выніку рэгіянальныя музеі фактычна не саступаюць установам цэнтральным ні па ўзроўні афармлення выставак, ні па рэалізацыі крэатыўных ідэй... Карацей, кожны музей знайшоў свой шлях пазіцыянавання, свой шлях камунікацыі з гледачом. Да прыкладу, Веткаўскі музей "праклаў" гэты шлях праз фальклор, а Светлагорскі — адлюстроўвае савецкую эпоху... Аднастайнасці — няма. Музеі аплююць да самых розных гістарычных перыядаў. Таму і наведвальнікаў тут надзвычай шмат — да стэндаў літаральна не падступіцца. Па ўсім вынікае, што форум цікавы не толькі для спецыялістаў-прафесіяналаў, але і для шараговага гледача...

Падрабязна пра падзеі Першага Нацыянальнага форуму "Музеі Беларусі" — у наступным нумары "К".

На здымках: удзельнікі форуму пад час яго адкрыцця. Фота Ільі СВІРЫНА

Аднастайнасці — няма!

Акрамя асноўнай экспазіцыі, як вядома, у Гродне прадумеджаны дзелавая і міжнародная праграмы, паказ музейна-педагагічных распрацовак ды многае іншае. Таксама плануецца прадманстраваць выстаўку-кірмаш, дзе можна будзе набыць сувеніры з сімволікай музейных устаноў. Арганізацыя і правядзенне Першага Нацыянальнага форуму "Музеі Беларусі", натуральна, забяспечваюцца з дзяржаўных сродкаў. Але немалаважным з'яўляецца той факт, што грашовыя прэміі па 17 намінацыйнага конкурсу "Музеі Беларусі" — трэцяму тысячгагоддзю, які адбудзецца ў рамках форуму, выдзелены спонсарамі.

У аснове дзелавой праграмы форуму будзе прадстаўлены таксама і замежны вопыт у сферы маркетынгавага дзейнасці аўстрыйскіх ды нідэрландскіх музейшчыкаў.

Вельмі цікавы для айчынных спецыялістаў, да прыкладу, вопыт Іспаніі па стварэнні Музея тэхнікі, Ізраіля — па экспазіцыйным дызайне, Славакіі — па фарміраванні каталогаў прадметаў з выкарыстаннем 3D-тэхналогій.

У падрыхтоўцы да маштабнага мерапрыемства прынялі актыўны ўдзел як рэспубліканскія, абласныя, так і рэгіянальныя ды ведамасныя музеі краіны. А на ўдзел у конкурсе "Музеі Беларусі" — трэцяму тысячгагоддзю" падалі заяўкі звыш 160 музеяў. Вынікі конкурсу будуць падведзены пад час урачыстай цырымоніі закрыцця форуму...

12 кастрычніка мы звязаліся па тэлефоне са спецыяльным карэспандэнтам "К" Ільём Свірынём, які знаходзіцца цяпер у Гродне і сочыць за развіццём падзей. Вось што ён распавёў пра адкрыццё музейнага форуму:

Зорка, якая

10 кастрычніка ў Нацыянальным гісторыка-культурным музей-запаведніку "Нясвіж" прайшло ўрачыстае пасяджэнне з нагоды святкавання Дня работнікаў культуры. У тэатральнай зале Нясвіжскага палаца сабраліся кіраўнікі і супрацоўнікі ўпраўленняў ды аддзелаў культуры краіны.

Віншаванне Кіраўніка дзяржавы зачытаў прысутным Аляксандр Радзькоў. А ўручаючы ўзнагароды, для кожнага ўганараванага Аляксандр Міхайлавіч знаходзіў цёплыя словы падзякі і шчырай увагі.

У сваёй прамове міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка параўнаў нацыянальную культуру з зоркай, якая свеціць усім тым, хто гатовы яе прыняць і зразумець. І гэтая нязгасная зорка жывіць духоўнае здароўе нацыі, спрыяе развіццю нашай дзяржаўнасці.

Першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандр Радзькоў узнагародзіў народны ансамбль народнай песні "Мірскія музыкі" з Баранавіцкага раёна. Грамату атрымаў кіраўнік калектыву Зоя Філанчук.

Узнагароды работнікам культуры ўручылі першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандр Радзькоў, міністр культуры нашай краіны Павел Латушка, дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь IV склікання Святлана Сухавей, намеснік міністра культуры краіны Тадэуш Стружэцкі.

Сустрача ў Нясвіжскім палацы адбылася невыпадкава: Нясвіж — трэці наш горад, што займае статус Культурнай сталіцы Беларусі. Міністр згадаў, што ў рамках гэтай акцыі рэалізавана каля паўсотні праектаў. І самай галоўнай падзей стала завяршэнне рэстаўрацыі Нясвіжскага палаца. Сёлета тут прайшлі "Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў", першы форум драмтэатраў "Тэатр Уршулі Радзівіл", а 10 лістапада распачнецца рэалізацыя праекта, ініцыяванага Міністэрствам культуры, — "Палацавы баль у Нясвіжы". Ён, падкрэсліў міністр, практыч-

шы дзяржаўны музей краіны, які выходзіць на самаакупнасць.

Сярод агульных здабыткаў апошняга часу міністр назваў тое, што Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь званне "Народны артыст Беларусі" прысвоена вядучым майстрам сцэны Вялікага тэатра оперы і балета Вользе Гайко і Людміле Кудраўцавай, вядучаму майстру сцэны Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Сяргею Жураўлю, дырэктару Белдзяржцырка Таццяне Бандарчук.

У краіне, падкрэсліў міністр, праводзіцца сістэмна дзяржаўная палітыка, скіраваная на падтрымку культуры. За апошнія тры гады па ініцыятыве Міністэрства культуры былі ўнесены ўдакладненні ў законы аб культуры, кінематаграфіі, музеях і музейнай справе, аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны. У 2013-м Міністэрства ініцыюе змены ў законы аб бібліятэках і бібліятэчнай справе, народнай творчасці і народных промыслах. Будзе прадоўжана праца над праектам Коджса "Аб культуры".

Аналізуючы дасягненні рэгіянальнай культуры, міністр падзякаваў Брэстчыне за фестывалі "Белая вежа" і "Ружанская брама", Віцебшчыне — за "Славянскі базар...", "Звіняць цымбалы і гармонік", Гомельшчыне — за "Покліч Палесся", "Аўцюкі" і "Берагіно", Гродзеншчыне — за Фестываль нацыянальных культур, Магілёўшчыне — за "Дажынікі", "Анімаёўку" і "Залатую пчолю", Міншчыне — за Фестываль беларускай песні і паэзіі, Мінску — за "Вясновы букет". Павел Латушка адзначыў адкрыццё інтэрнэт-бібліятэкі ў Гомелі, ДШМ у Свіслачы і Любані, бібліятэку ў Оршы, Брагіне, дамоў культуры ў Ільбокім і Большыцях, інтэрната Музычнага каледжа ў Баранавічах.

Абмен падзеямі і турыстамі

Дні культуры Азербайджана ў Беларусі, што прайшлі 8 — 10 кастрычніка, не толькі павысілі цікавасць мінчан і гасцей сталіцы да мастацтва гэтай краіны, але і вымусілі многіх задумацца пра турыстычную вандроўку ў Азербайджан.

Першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Карачоўскі і намеснік міністра культуры і турызму Азербайджанскай Рэспублікі Назім Адзіль аглу Самедаў, якія адкрывалі ўрачыстасці, падкрэслівалі трываласць супрацоўніцтва і творчых абменаў у галіне мастацтва паміж дзвюма краінамі. Адпаведна дамова паміж міністэрствамі была падпісана даўно, і першы масавы прыезд да нас азербайджанскіх дзеячаў культуры адбыўся ў 2007 годзе. Праз год, адпаведна, прайшоў візіт у адказ.

Азербайджанскія фільмы штогод удзельнічаюць у нашым кінафестывалі "Лістапад", беларускія стужкі — у кінафоруме "Усход — Заход" у Баку. Удзельнічае Азербайджан у "Славянскім базары ў Віцебску", тэатральным фестывалі "Белая вежа". Наладжана сяброўства ў галінах навукі і адукацыі, ажыццяўляюцца праграмы кан-

СВЕЦІЦЬ УСІМ

Спыніўшыся на пытаньнях прафэсійнага мастацтва, міністр культуры зазначыў, што да канца бягучага года будзе завершана рэканструкцыя Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы і Гродзенскага абласнога тэатра лялек, у наступным — рэканструкцыя і будаўніцтва Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага гледача, Беларускага дзяржаўнага маладзёжнага тэатра, Слонімскага беларускага драмтэатра і Брэсцкага абласнога тэатра лялек... Вынікі II Нацыянальнай тэатральнай прэміі падвядуць 19 лістапада. На яе атрымманне прэтэндуць 16 тэатраў. Сёлета ў рамках Міжнароднага фестывалю “Беларуская музычная восень” будзе рэалізаваны новы праект — “Беларусы свету”. Адною з цэнтральных падзей года стане Першае Мінскае трыенале сучаснага мастацтва. У 2013-м плануецца ўдзел краіны ў Венецыянскім біенале. Вядзецца праца над помнікам народнаму артысту Беларусі і СССР Уладзіміру Мулявіну, які мяркуюцца ўстанавіць у Екацерынбургу.

Фарміруецца база Нацыянальнай электроннай бібліятэкі. У XX Рэспубліканскім конкурсе “Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры” прынялі ўдзел амаль паўсотні публічных бібліятэк, 24 атрымалі атрымалі дыпломы. Ствараюцца новыя экспазіцыі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны (у маі адкрыюцца яго першыя экспазіцыйныя залы), а таксама Музей народнага пісьменніка Беларусі Васіля Быкава.

Сёлета, нагадаў міністр, распачата рэалізацыя Дзяржпраграмы “Замкі Беларусі” на 2012 — 2018 гады. У 2013-м Міністэрства культуры лічыць прыярытэтай актывізацыю рэстаўрацыі Навагрудскага, Крэўскага і

Ружанскага замкаў. Працягваецца развіццё дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў кінагаліне. Упершыню агульная сума прыцягнутых у фільмавытворчасць пазабюджэтных сродкаў дасягнула 81,5 мільярда рублёў.

Прыярытэтам дзяржаўнай культурнай палітыкі застаецца развіццё і ўмацаванне міжнароднага супрацоўніцтва. Цягам бягучага года праведзены Дні культуры Беларусі ў Катары, Туркменістане, Санкт-Пецярбургу, працягваюцца Дні культуры Беларусі ў Літве. У Мінску завяршыліся Дні культуры Азербайджана, 16 кастрычніка ў Маскве запланаваны беларуска-расійскія творчыя сустрэчы. 29 — 30 кастрычніка про-

Святлана Сухавей і дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі.

йдучы Дні культуры Ізраіля ў Беларусі, на пачатку лістапада плануецца правесці Дні культуры Беларусі ў Кітаі. 15 — 16 кастрычніка ў Ашхабадзе адбудзецца VII Форум творчай і навуковай інтэлігенцыі дзяржаў — удзельніц СНД, у якім прымуць удзел беларускія дзеячы мастацтваў.

Яўген РАГІН, Юрый ІВАНОЎ (фота), нашы спецыяльныя карэспандэнты
Мінск — Нясвіж — Мінск
На здымках: у час урачыстасцей.

такты паміж музеямі, бібліятэкамі, тэатрамі. Два гады таму ў Беларускім дзяржаўным акадэмічным музычным тэатры быў здзейснены сумесны праект — пастаўлены “Аршын мал алан” Гаджыбекава. Азербайджанскія салісты і дырыжоры неаднаразова ўдзельнічалі ў нашых фестывалях і асобных спектаклях, нашы артысты з тымі ж мэтамі ездзілі ў Азербайджан. Увогуле ж, штогод гэтую краіну наведвае больш як 6 000 турыстаў з Беларусі, і, падобна на тое, хутка іх стане значна больш. Прычым зусім не таму, што праз год пройдуць Дні культуры Беларусі ў Азербайджане.

Турыстычнай цікавасці спрыялі дзве выстаўкі, што адбыліся ў рамках Дзён культуры. Каляровыя буклеты, дзе былі прадстаўлены турыстычныя аб’екты і ахоплены розныя мэталы аўдыторыі (адпачынак з дзець-

Уладзімір Карачоўскі і Назім Адзіл аглу Самедоў пад час адкрыцця Дзён культуры Азербайджана ў Вялікім тэатры.

мі, паляванне і рыбалоўства), іншая рэкламная прадукцыя, уключаючы відэа, дапаўняліся фотавыстаўкай. І ўсё гэта разам абуджала вялізнае жаданне ўбачыць усё прадстаўленае “жывцом”.

Студэнты 1-га курса факультэта экраннага мастацтваў Акадэміі мастацтваў знаёмяцца з выстаўкай азербайджанскіх твораў.

Ну а пакуль на свае вочы мы змаглі паглядзець тры мастацкія фільмы (у кіна-тэатры “Перамога” былі паказаны служкі “Дзе адвакат?”, “Заложнік”, “Стэпавік”) і, галоўнае, балет “Сем прыгажунь” Кара Караева, цяперашняя рэдакцыя якога з’явілася ў 2008 годзе. Цікава, што гэты спектакль таксама стаўся своеасаблівым “сумесным праектам”: на сцэне былі артысты Азербайджанскага дзяржаўнага тэатра оперы і балета, у аркестравай яме — музыканты нашага Вялікага тэатра, а дырыжыраваў імі вядомы азербайджанскі маэстра Эльшад Багіраў. Гэта невыпадкова. Як загэўнілі карэспандэнта “К” генеральны дырэктар нашага Вялікага тэатра Уладзімір Грыцюзюшка і дырэктар Азербайджанскага тэатра оперы і балета Акіф Мелікаў, плануецца пастаноўка гэтага спектакля і на беларускай балетнай сцэне. Яна стала яшчэ адным плёнам двухбаковага мемарандума, падпісанага летась тэатрамі.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Увага!*

Лаўрэаты Прэміі Беларускага прафсаюза работнікаў культуры ў сферы культуры і мастацтва 2012 года

На падставе рашэння Камісіі па прысуджэнні Прэміі Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, зацверджанага пастановай Прэзідыума прафсаюза ад 25.09.2012 г., лаўрэатамі Прэміі Беларускага прафсаюза работнікаў культуры ў сферы культуры і мастацтва 2012 года з’яўляюцца:

у намінацыі “Літаратура, журналістыка, крытыка”:

Рыбік Ніна Аляксееўна, галоўны рэдактар установы “Рэдакцыя газеты “Астравецкая праўда” (Гродзенская вобласць);

у намінацыі “Тэатральнае мастацтва”:

Гайко Вольга Уладзіміраўна, артыстка балета (салістка) — вядучы майстар сцэны Дзяржаўнай тэатральна-відовішчнай установы “Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь”;

творчы калектыў жывапісна-бутафорскага цэха ўстановы “Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь “Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр” (кіраўнік — **Жэран Тамара Уладзіміраўна**);

у намінацыі “Музычнае мастацтва”:

Франкоўскі Сяргей Валянцінавіч, артыст-вакаліст (саліст) — вядучы майстар сцэны Дзяржаўнай тэатральна-відовішчнай установы “Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь”;

у намінацыі “Народная творчасць”:

аматарскі калектыў “Вербачка” Дзяржаўнай установы “Палац культуры г. Маладзечна” (мастацкі кіраўнік — **Унукаў Генадзь Андрэявіч**);

народны ансамбль беларускай музыкі і песні “Гудскі гармонік” Гудскага цэнтра творчасці і вольнага часу Гродзенскай вобласці (мастацкі кіраўнік — **Кольшэ Андрэй Антонавіч**);

у намінацыі “Аматарская мастацкая творчасць”:

народны ансамбль песні і музыкі “Зараніца” Магдалінскага сельскага дома культуры Кобрынскага раёна Брэсцкай вобласці (кіраўнік — **Букач Алена Паўлаўна**);

народны маладзёжны тэатр “Колла” Дзяржаўнай установы “Цэнтр культуры “Віцебск” (кіраўнік — **Цвікі Уладзіслава Анатольеўна**);

у намінацыі “Цыркавое мастацтва”:

узорная студыя цыркавага мастацтва “Арэна” Дзяржаўнай установы “Цэнтр цыркавага мастацтва “Арэна” (мастацкі кіраўнік — **Кузняцова Марыя Мікалаеўна**) (Гомельская вобласць).

Аб’ява*

УО “Белорусский государственный университет культуры и искусств” продолжает набор на следующие специальности переподготовки:

На уровне высшего образования

(включая студентов старших курсов вузов очной формы обучения):

- “Режиссура праздников и зрелищ”;
- “Искусство хореографического”;
- “Эстрадный вокал”;
- “Инструментальная народная музыка”;
- “Менеджмент социокультурной сферы”;
- “Звукорежиссура”;
- “Библиотечное дело и библиография”;
- “Рекламная информация и коммуникация”;
- “Дизайн графический”.

На уровне среднего специального образования:

- “Инструментальная музыка”;
- “Библиотечное дело и библиография”.

Контактная информация:

г. Минск, ул. Рабкоровская, 17, к. 303

тел. (факс): 8 (017) 213 17 83

Сайт: www.buk.by

(факультет дополнительного образования)

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦЦА
ПАДПІСКА НА
ГАЗЕТУ “КУЛЬТУРА”
НА ЛІСТАПАД
І СНЕЖАНЬ

Падпісныя індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
ведамасная
падпіска — 638752.

КУЛЬТУРА
ЦІ ПАБАЧАЦЬ МУРЫ
МІНДОУГА “НОВУЮ
ШЫТОВУК”
ТОП-16:
ШОРТ-ЛІСТ —
НЕ КАРТКІ!
“ПАДЗЯ...
ПРЫПЫЛВАЕ
20-ГА.
ВАРТА ІСЦІ”
“БІБЛІЯ” ДЫ
ІНШЫЯ КНИГІ
СКАРЫНЫ,
ЯКІЯ
ЗНАЙШЛИ...
ВЫПАДКОВА

"Пакуль я жывы, застануся тут"

Дарогу ў вёску Стойлы знайсці не так і лёгка, ды і праезд па ёй не кожны легкавік: апошнія пару кіламетраў даводзіцца трэсціся па выбоінах ды пяску. Адрозна адчуваеш, што прырода (знакамітая Пушча!) спакваля адваёўвае ў чалавека захоплены ім некалі абшары.

Некалі ў вёсцы было з паўсотні дамоў. Ад большасці з іх і слядоў ужо не засталася. Аднак неўзабаве паабпал дарогі ўсё ж з'яўляюцца колькі хат — некаторыя зусім занадбанія і яўна не жылыя, некаторыя — нішто сабе. Але гэта не дамы, а лецішчы. Насамрэч, вёскі Стойлы, лічы, ужо не існуе. У ёй жыве ўсяго адзін чалавек, ён інвалід другой групы і яму сёлета споўнілася 80 гадоў.

Народны майстар — у шляхетным капелюшы ды пры гальштукі — быў заспеты намі за штодзённымі гаспадарчымі клопатамі: карміў сваіх індэкоў ды гусей. Але як пабачыў гасцей, дык адрозна кінуў гэты занятак і, шчыра абняўшы кожнага, сходу пачаў экскурсію.

Музей месціцца ў маленькай парэпанай хацінцы, якую ад падлогі да столі насяляюць драўляныя жыхары. Колькі іх — нават цяжка і падлічыць. Вось яно, каралеўства Мікалая Тарасюка, ягоная маленькая дзяржава! Ён з гонарам называе сябе яе дэміургам і кіраўніком, надзеленым правам караць і мілаваць.

Сюжэты вясковага жыцця перамяжоўваюцца ў яго творчасці з тымі, што прыйшлі з "вялікага свету" — праз "блакітнае акно", якое сёння ёсць у кожнай вясковай хаце. Але галоўнай крыніцай інфармацыі для майстра за-

Феномен інсіднай творчасці Мікалая Тарасюка наўрадці можна назваць "нераскрытым" або незапатрабаваным. Разьбяр па дрэве сёлета меў паспяхова персанальную выстаўку на прэстыжнай мінскай пляцоўцы — у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва. Прысвечаная яму стужка "Драўляны народ" аўтарства знамага дакументаліста Віктара Асюка акурат надоечы атрымала Гран-пры Фестывалю хрысціянскіх фільмаў і тэлепраграм "Magnificat-2012". Публікацыі ў СМІ, даследаванні, захапленне творчай эліты — усё гэта ёсць. Пірасмані б такой увазе пазаздрасці!

Мікалай Тарасюк — народны майстар Беларусі (у графе "Нумар" адпаведнага пасведчання — лічба 5!), лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзелячым культуры і мастацтва. Творчасць самабытнага скульптара першай на Брэстчыне набыла статус нематырыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці... Пералік разнастайных рэгалій можна было б яшчэ доўжыць, але... Замест гэтага варта канстатаваць: вядомасць майстра, чыя аўтарская практыка афіцыйна (і справядліва) прызнана нацыянальным здабыткам, пакуль ніяк не паўплывала на лёс справы яго жыцця — саматужнага музейчыка з красамоўнай назвай "Успаміны Бацькаўшчыны" ў вёсцы Стойлы, што на ўскрайку Пружанскага раёна.

Няўмольная хада часу рызыкне не пакінуць ад малой Радзімы творцы (для нас — малой, а для яго — бязмежнай) нават і ўспамінаў. І толькі ўдумлівае чалавечае ўмяшальніцтва здатнае спыніць гэты натуральны бег падзей. Як менавіта? Адказ тут няпросты. Але шукаць яго неабходна.

— Трапіўшы ў гэты музей, адзін з замежных гасцей, мужчына ўжо сталага веку, ажно з твару змяніўся, ледзь не заплакаў! — распавядае загадчык аддзела традыцыйнай культуры Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтру Ларыса Бычко. — Мы, прызнацца, нават спалохаліся: а раптам чалавеку збляжэла! Але ён патлумачыў: я не магу стрымаць слёз ад шчасця, што здолеў на ўласныя вочы ўбачыць такі чуд!..

Неўзабаве пасля гэтага ў салідным шведскім часопісе, прысвечаным народным умельствам, з'явілася вялікая публікацыя пра творчасць майстра. Ларыса Бычко, якая ўжо шмат гадоў апякуе разьбяр, "на грамадскіх пачатках" выконваючы ролю яго своеасаблівага арт-менеджара, пераканана, што менавіта ў такіх месцы, як гэтае, і трэба вазіць цікаўных замежных турыстаў. І з ёй папраўдзе цяжка не пагадзіцца.

даходы. Балазе сусветная мода на інсіднае мастацтва трывае ўжо не першае дзесяцігоддзе. А дзе грошы, там і ахвотнікі іх зарабіць...

Дачка разьбяр Лідзія Мікалаеўна намаўляе бацьку ніколі не дарыць і не прадаваць свае творы нейкім выпадковым людзям, нават насуперак душэўным памкненням. Бо іначай — "распаўзуцца" па свеце, і слядоў потым не знойдзеш. Іншая справа — перадача работ у дзяржаўны музей, дзе кожны прадмет — на ўліку: там скульптурныя кампазіцыі будуць гарантавана захоўвацца.

Найбольшая калекцыя твораў майстра — каля ста — знаходзіцца ў фондах Музея-сядзібы "Пружанскі палацык". Неўзабаве Мікалай Тарасюк плануе перадаць у яе фонды яшчэ некалькі работ. Сёе-тое можна ўбачыць і ў пастаяннай экспазіцыі. Дырэктар установы Юрый Зялёвіч шукае магчымасць і астатнія творы паказаць як мага

Музей Мікалая Тарасюка: гатовыя формулы не спрацуюць

"Кландайк" турызму, на паўз'едзены шашалем

стаецца ягоны асабісты візіянерскі досвед — менавіта ён падказвае разьбяр новыя хрысціянскія сюжэты. Вытачаныя з дрэва сцэнікі і блізка не знойдзеш не толькі ў кананічным Пісанні, але нават і ва ўсіх вядомых навуцы апокрыфах.

Эксперсія доўжыцца больш за гадзіну (што зусім не рэкорд), і я слухаю майстра не перапыняючы і не задаючы ніякіх пытанняў. Яны тут проста недарэчны. Слухаю, нават нягледзячы на тое, што мае канечнасці літаральна здранцвелі ад холаду: ацяплення ў музеі не прадугледжана, ды і адна з шыбін ужо адсутнічае.

Але галоўная бяда — гэта не холад і вільгаць, а шашаль. Жук-паразіт паступова і няўмольна ператраўляе інсідныя шэдэўры, і адужаць яго ўласнымі сіламі майстар, вядома, не можа. Тут без спецыялістаў ніяк не абысціся.

Ва ўласнай хаце разьбяр таксама ні намёку на еўрарамонт: абстаноўка, мякка кажучы, спартанская, і падлога сям-там правальваецца. Гаспадар падзяляе лёс тых "апошніх з магікан", якія захоўваюць кваліфікацыю жыцця ў "неперспектыўных" вёсках, дзе побыт ды ўмовы працы мала змяніліся за апошнія стагоддзі. Але ў выпадку з Мікалаем Тарасюком гэта — свядомы выбар.

Майстар распавядае пра тое, як некалі яму прапаноўвалі кватэру за дзяржаўны кошт з усімі выгодамі ў любым беларускім горадзе. Ён выбраў Пружаны і... не паехаў туды! Не так даўно раённыя ўлады зноў прапанавалі яму перабрацца "бліжэй да цывілізацыі", падушкалі ў горадзе неаблігі варыянт жылля ў спалучэнні з майстэрняй. А там ужо, глядзіш, і да персанальнага музея недалёка — у саміх Пружаных. Але...

— Пакуль я жывы, дык застануся тут, у Стойлах, — не стамляецца паўтараць майстар. — І мой драўляны народ таксама нікуды адсюль не з'едзе. А потым ужо — рабіце што хочаце...

Мабыць, ні ў кога язык не павернецца патлумачыць такую катэгарычную пазіцыю нейкай беспадстаўнай упартасцю. Больш за тое: справа нават і не ў псіхалагічных бар'ерах. Так, вясковаму жыхару шчыра няўцяжым усе гэтыя гарадскія парадкі: маўляў, заспяваеш на вуліцы ў добрым гуморы, а на цябе ўжо глядзяць, бы на вар'ята. Але ўсё ж справа ў іншым — у самой Бацькаўшчыне, пра якую засталіся пакуль што хаця б успаміны.

Да памагаюць яму і дзеці (тут Бог яго не абдзяліў), і сацыяльная работніца з суседняй вёсцы прыходзіць, і нават абласное ўпраўленне МНС узяло шэфства. Пажарныя то траву пакосяць, то падрамантуюць нешта...

Хаця, вядома, інфраструктура тут... экзатычная, і развіваецца яна ў няспешным вясковым рытме. Не так даўно васьмі з'явілася нагода зрабіць хаця б больш-менш прыстойную "шпакоўню": да Мікалая Тарасюка завітала цэлая дэлегацыя майстроў са Швецыі.

большай колькасці публікі — прыкладам, праз выставачнае турне па розных музейных пляцоўках.

Але замяніць тую сціпую хацінку ў Стойлах ніводзін палац не здолее. Творчасць майстра моцна ўкаранёная ў родную глебу, і "перасадзіць" такую дзівосную расліну на іншае месца без страт бадай немагчыма. У гарадскіх выставачных залах уражанне ад гэтых работ, як ні круці, крышачку "не тое".

Туратракцыя ў выглядзе плуга

Думкі пра стварэнне ўласнага музея майстра даўно лунаюць у паветры. Яны заканамерныя. Пра гэта дбаюць і ягоныя дзеці, і афіцыйныя асобы з раёна ды вобласці. Варыянты разглядаюцца самыя розныя, часам нават доволі дзіўныя. Хаця самы лагічны з іх — больш чым відавочны: захоўваць той музей, які ўласнаручна стварыў сам Мікалай Тарасюк.

Пытанне, што ляжыць на паверхні: чаму б не пераўтварыць прыватны музей, скажам, у філіял таго ж "Пружанскага палацыка"? Балазе падобныя прэцэдэнты ўжо ёсць — згадайма хаця б плён працы святой памяці айца Ёзаса Булькі ў Мосары. Комплекс, створаны ягонай руплівасцю, з нядаў-

Выгоды для "інтурыста"

Казачь пра тое, што пажылы майстар пакінуты ў сваіх Стойлах на волю лёсу, таксама не выпадае.

няга часу мае статус філіяла Глыбоцкага гісторыка-этнаграфічнага музея. Гэты варыянт дазволіў бы раённым уладам уклацаць у той аб'ект сякія-такія сродкі.

— Тым больш, і трэба іх зусім не багата, — кажа дырэктар Пружанскага РМЦ Аксана Кавалевіч. — Ці шмат будзе каштаваць рамонт той невялічкай хаткі?..

Юрый Зялёвіч — за такі варыянт. Ён і цяпер ужо, па меры магчымасцей, апыкуе музейчык у Стойлах — няхай сабе і ледзь не на "валанцёрскіх пачатках". Але... Тут немінуча ўзнікае безліч практычных пытанняў. Напрыклад: хто ў гэтым філіяле будзе працаваць? Тым больш, спусцелая вёска знаходзіцца за некалькі дзясяткаў кіламетраў ад райцэнтра. Паспрабуй даехаць штодня да 9-й раніцы!

Адпаведна, "прапрацаваныя" формулы ў дадзеным выпадку, на жаль, не пасуюць: іх аўтаматычнае ўкараненне вельмі праблематычнае. Значыць, музейныя "ноухау" тут, бадай, непазбежныя.

— Мы даўно думалі на гэты конт, і таму пэўныя ідэі ўжо аформіліся. — кажа Ларыса Быцко. — Як падаецца, Стойлы маглі б пераўтварыцца ў своеасаблівы міні-скансен. Зірніце, якое тут шыкоўнае наваколле!..

Чалавеку, які пару гадзін таму вырваўся з "каменнага меху" сталіцы, з гэтым цяжка не пагадзіцца. І тут згадваеш вядомую прымаўку пра два бакі медаля. Сапраўды, аддаленасць гэтага кутка ад цывілізацыі нельга лічыць толькі праблемай: гэта таксама і вельмі значная перавага. Прынамсі, для шараговага турыста, які звычайна прапісаны менавіта ў буйных гарадах.

— Абсалютна перакананы ў тым, што такі вясковы музей абавязкова павінен утрымліваць элементы агратурызму, — дадае Юрый Зялёвіч. — Гэты скансен не мусіць пуставаць, у ім павінны стала жыць людзі, гадаваць жывёлу, вырошчваць бульбу ды буракі... А ахвотныя здолеюць і значаваць. І менавіта ў такім фармаце ўстанова здолее стаць, прынамсі, самаакупнай...
Вось і вырашэнне кадравага пытання. А заадно і вырашэнне лёсу вёскі Стойлы.

Мікалай Тарасюк — упарты апалагет каштоўнасцей і самога ладу жыцця свайго пакалення. Яго шчыра абурала, што цяперашняя моладзь кахаліцца спортам замест таго, каб з ранку да ночы араць зямлю. І сапраўды, у традыцыйных вёсках фітнэс-клубаў не існавала: у іх проста не было патрэбы.

Але парадокс жыцця заключаецца менавіта ў тым, што акурат цяперашня варункі постіндустрыяльнага грамадства могуць уратаваць традыцыйны вясковы лад — няхай сабе і крыху яго перайначышы. Хадзіць за плугам для стойлаўскага хлопца няма ніякай эканамічнай падставы, і таму ён даўно ўжо з'ехаў у горад. Але ягоны сын (унук), які сядзіць у офісе за маніторам, мае зусім іншыя погляды на сялянскі побыт. Для яго апошняе — экзотыка. А таму і магчымая атракцыя — у вольны час ды сабе ў задавальненне. Дарэчы, вы памятаеце гісторыю пра Тома Соера і фарбаванне паркану?

— Ідзя ворыва, каня, плуга ў творах Тарасюка займае асаблівае месца, — кажа Ларыса Быцко. — І менавіта на ёй можна было б пабудоваць канцэпцыю музейна-турыстычнага комплексу. Наладзіць своеасаблівы майстар-класы і атракцыі для людзей, якія нават не ведаюць,

што гэта такое (а сярод гараджан іх большасць), каб турысты маглі не толькі пакаштаваць хлеб з печы, але і паўдзельнічаць у працесе яго стварэння. Наколькі мне вядома, аналагаў такога музея няма ні ў нас, ні нават у бліжнім замежжы. Думаю, гэта сапраўдны Кандайк для нашага турызму...
Колькі гадоў таму давалося гутарыць са знакамітым пінскім краязнаўцам і экскурсаводам, светлай памяці Аляксеем Дуброўскім. Седзячы на беразе Прыпяці, ён трапна сфармуляваў вынік сваіх шматгадовых назіранняў. Турыста з Заходняй Еўропы, які прыязджае на Беларусь, не цікавяць нейкія забавляльныя цэнтры або сучасныя аб'екты інфраструктуры, і нават да архітэктурнай спадчыны ён застаецца з большага абьякавы: усё гэта ён у дастатку мае і ў сябе на радзіме. У нас яго прывабліваюць перадусім дзве рэчы: некранутая цывілізацыйнай прырода ды самабытныя праявы народнай культуры, якія "звышцывілізаваны" заходні свет ужо даўно страціў.

"Бесперспектыўныя" Стойлы цалкам маглі б падзяліцца абодвума з гэтых набыткаў з жыхаром прамыслова развітага Штутгарта. Ды, зрэшты, і Мінска таксама.
Мімаходам Ларыса Быцко падзялілася радаснай навіной: агратурыстычны "дадатак" да сляннага "Бездзежскага фартушка", які мы анансавалі ўжо гады тры таму, нарэшце запрацаваў! Цяпер там можна нават значаваць, хаця яшчэ нядаўна гэтыя перспек-

Меркаванне ў тэму

Каб не спазніцца...

Замест музея самабытнасці — музей безыніцыятыўнасці?

Мікалай Тарасюк, непаўторнае і "мемарыялізаванае" майстэрства якога згадвае Ілья Свірын, — асоба, безумоўна, выбітная. А хто яшчэ з народных майстроў Беларусі заслугоўвае арганізацыі "персанальнага" музея? Па адказ на гэтае пытанне мы звярнуліся да старшыні Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўгена Сахуты.

Па ягоным меркаванні, не толькі Стойлы на Пружаншчыне вартыя ўважання і занясення ў неіснуючы пакуль каталог сядзіб-музеяў народных майстроў Беларусі. У свой час, да прыкладу, Дзяржаўная праграма "Аб захаванні і падтрымцы традыцыйнай культуры" прадугледжвала, як сцвярджае Яўген Сахута, арганізацыю аналагічных музеяў разьбярства Апалінарыя Пупко ў Івянцы, Пятра Зяляўскага ў вёсцы Слабодка Браслаўскага раёна, Фёдара Максімава ў Віцебску...
Не атрымалася. Названыя разьбярцы, на жаль, сышлі з жыцця, не дачакаўшыся належнай дзяржаўнай увагі да сябе. У выніку пацярпелі і дзяржава, і аматары дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Калекцыі ўнікальных твораў тых жа Зяляўскага ды Максімава даступныя толькі для спецыялістаў-навукоўцаў. Шараговы турыст не адшукае на карце пункта-маршруту, які распавёў бы пра вытокі ды персаналі аднаго з самых старадаўніх беларускіх промыслаў. І справа не ў тым, якой формы ўласнасці музей народнага творцы: мы недаравальна лёгка губляем вытокі ўласнай самабытнасці, вытокі традыцыі, што была, ёсць і будзе грунтам для самага высокага нацыянальнага мастацтва.

Па прыкладзе Мікалая Тарасюка, за стварэнне ўласнага музея ўзяўся разьбяр Іван Супрунчык з вёскі Цярэблчы Столінскага раёна. Ён зладзіў этнаграфіч-

ны музей, дзе сабраў не толькі ўласнаручна зробленыя творы, але і старадаўнія артэфакты з усёй акругі. Адзначым, дзяржава яго падтрымала.

Больш пашанцавала ганчарам і ткачам. З большага яны згуртаваны вакол раённых дамоў рамёстваў, дзе і іхнія самабытныя вырабы экспануюцца, і пераёмнасць традыцыі — гарантавана. Да прыкладу, менавіта ў гэтым кірунку дзейнічае Цэнтр ткацтва ў вёсцы Семежава, што на Капыльшчыне: тут поруч са сталымі і дасведчанымі майстрыхамі азы ткацкага рамства спасцігаюць маладыя гуртоўцы. А вось сітуацыя з аналагічным Цэнтрам ткацтва ў ставайці Неглюбцы Веткаўскага раёна старшыню Беларускага саюза майстроў народнай творчасці вельмі непакоіць: сярод знаных вясковых творцаў, якія неаднойчы ўзрушвалі замежны мастацтвазнаўчы свет, засталася толькі адна ткачыха — Людміла Кавалёва...
Сёння, пад час работы Першага Нацыянальнага форуму "Музеі Беларусі", мы яшчэ раз прыходзім да высновы: на Беларусі мала адметных музеяў. Адно з выйсцяў — стварэнне мемарыяльных сядзіб, нават мемарыяльных вёсак, адметных сваім рамствам. Не праявім тут належнай ініцыятывы — застанемся "з такам": згубім не толькі ўнікальныя экспанаты, але і навыкі вырабу народных твораў. І сярод музейных прадметаў застануцца толькі тыя, якім месца хіба што ў Музеі безыніцыятыўнасці. Нашчадкі нас проста не зразумеюць...

Яўген ПАГІН

гэтых двух фактараў у адно. Дзяржаўны музей, зроблены ў рэчышчы палітыкі, акрэсленай Прэзідэнтам краіны, і вытрыманы паводле ўсіх прадугледжаных дзяржавай нарматываў. Бо музеіфікаваць тут — ёсць што! І прыватная агратурыстычная інфраструктура — з каровамі і атракцыёнам па снопавязанні, — якая не толькі забяспечвае гэты аб'ект дадатковымі "опцыямі" для наведвальніка, але і падтрымлівае яго "на плыву".
Застаецца адно пытанне: з чаго пачынаць? Бо ясна, што прагматычны прыватнік у Стойлы пакуль не пойдзе: надта шмат клопатаў. Гэта — c'est la vie. Першым ён не будзе. Але справа тут — не ў прагматызме.

Нагадаем, што Прэзідэнт нашай краіны Аляксандр Лукашэнка ў сваіх выступленнях неаднойчы звяртаў асаблівую ўвагу на падтрымку менавіта самабытнай народнай культуры. Той самай, сялянскай і праз доў-

гія стагоддзі нібы прыніжанай. Культура нашай шляхты ўпісвала Беларусь у агульнаеўрапейскую парадыгму — застаючыся, у той самы час, пераважна другаснай. А вось шчырыя самародкі накіталі Мікалая Тарасюка, чый выраз "Я заўсёды быў за сялянскі народ" дзякуючы журналістам і кіношнікам стаў ужо бадай хрэстаматычным, актыўна бяруць рэванш праз сваю ўнікальнасць.

Адсюль і адказ на пытанне.
— Самае важнае, што трэба зрабіць зараз — абараніць творы Мікалая Тарасюка ад шашалю, — вярнула нас з эмпірэяў Ларыса Быцко. — Іначай яны проста знікнуць...
І тады ўжо будзе не да культуралагічных выкладак ды турыстычных перспектыв. Ды і адказнасць размяжоўваць не давядзецца.

**Ілья СВІРЫН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Стойлы — Мінск
Фота аўтара**

Пытанне, што ляжыць на паверхні: чаму б не пераўтварыць прыватны музей, скажам, у філіял таго ж "Пружанскага палацыка"? Балазе падобныя прэзідэнты ўжо ёсць — згадайма хаця б плён працы святой памяці айца Ёзаса Булькі ў Мосары. Комплекс, створаны ягонай руплівасцю, з нядаўняга часу мае статус філіяла Глыбоцкага гісторыка-этнаграфічнага музея. Гэты варыянт дазволіў бы раённым уладам уклацаць у той аб'ект сякія-такія сродкі.

тывы ўяўляліся проста фантастыкай праз розныя бюракратычныя прычыны. Ахвотнікі, безумоўна, знойдуцца: Бездзежскі музей разам са сваім "старэйшым братам" у суседнім Моталі ўжо стаў сапраўдным нацыянальным брэндам. Хаця варта нагадаць, што ў свой час гэтыя наватарскія ўстановы таксама "нарадзіліся ў пакутах".
Сказаць, што гэтага руху наперад патрабуе сам час, будзе проста банальшчынай.

У нашай дыскусіі, якая некалькі разоў назады ў Пружаны, абмяркоўвалася пытанне: дык якім павінен быць той музейна-турыстычны комплекс — дзяржаўным або прыватным? Перакананы, што ў дадзеным выпадку поспех можа забяспечыць толькі спалучэнне

І.С.

Дарэчы

Тут жыў майстар

Як правіла, жытло народнага мастака нібыта само сабою становіцца ягоным музеем. Застаецца толькі яго захоўваць. Летась у Івянцы быў адкрыты Дом-музей знакамітага разьбяр па дрэве і мастака Апалінарыя Пупко.

Інтэр'еры старадаўняй месцішчовай хаты (калі верыць гісторыкам, у ёй, яшчэ да рэвалюцыі, спыняўся Міхаіл Фрунзэ) аздоблены самім майстрам, якога няма з намі вось ужо вяснаццаць гадоў. Многія работы вывезці папросту немаг-

Сімфонія для кажушка з аркестрам

Сапраўднай "фішкай" сёлетняга Міжнароднага фестывалю Юрыя Башмета стаўся прыезд да нас сусветна знакамитага грузінскага кампазітара-класіка Гія КАНЧЭЛІ. Ён быў у Мінску не ўпершыню. Але ранейшы візіт адбыўся напрыканцы 1980-х, калі на Усесаюзным фестывалі, што праходзіў у нашым Вялікім тэатры, паказвалася яго опера "Музыка для жывых", прывезеная ў Мінск тэатрам з Тбілісі. Цяпер жа мы адкрылі яго "Стыкс", а ў час творчай сустрэчы са студэнтамі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі ён падарыў гэтай навучальнай установе кампакт-дыскі са сваімі творами. Была таксама магчымасць задаць маэстра колькі пытанняў.

надараецца ў зале. І я марыў бы пра тую цішыню, што была ў вашай філармоніі.

— У хоры гучалі грузінская і англійская мовы. А ў адным з фрагментаў чулася штосьці нахшталт фальклорнай цытаты...

— Я іх не ўжываю. І ўзаемаадносіны з фальклорам у мяне — асаблівыя. У мастацтве, на маю думку, усё залежыць ад творчай індывідуальнасці. Калі яна буйная, дык творчасць мастака становіцца выяўленнем аблічча ўсёй нацыі. Фальклор, на маю думку, таксама створаны вялікімі ананімамі. І перанос яго ва ўласную творчасць лічу неэтычным.

— Але і без гэтага ваша творчасць — сапраўднае выяўленне нацыянальнага грузінскага духу, які вы робіце бліжэй усяму свету...

— Як вы ацэньваеце выкананне "Стыкса"? Нашы музыканты — дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр і Харавая капэла імя Рыгора Шырмы — вельмі стараліся данесці вашу задуму...

— Гэта было вельмі эмацыйна і прафесійна. І магло б быць яшчэ лепш, каб мелі больш часу і ў мяне знайшлася б магчымасць прысутнічаць на рэпетыцыі. Але ў ацэнцы твора для мяне заўсёды важна, якая цішыня (а яна бывае рознай)

— У балете "Сем прыгажунь", паказ якога стаўся кульмінацыяй сяброўскага візіту прадстаўнікоў вашай культуры, вы выконваеце партыю Найпрыгажэйшай. Ці адчуваеце вы сябе такой жа ў жыцці? Вы сапраўды вельмі прыгожая, а на сцэне — і ўвогуле багіня...

— Гэтая партыя ўвасабляе не столькі знешнія жаноцья якасці, колькі ўнутраныя, духоўныя. Кожная з прыгажунь, адшуканых Шахам Бахрамам, нясе ў сабе адну з рыс, уласцівых жанчынам. Найпрыгажэйшая ж, як я яе разумею, — гэта нейкае філасофскае абагульненне жаночага вобраза, сімвал усіх жанчын, самога жаночага пачатку — папраўдзе Боскага. Таму і ўвасабляе яна платанічнае каханне. Пазнаёміўшыся з ёй, Шах Бахрам адмаўляецца ад зямных забаў, выбірае аскетичны вобраз жыцця і знаходзіць у гэтым энс свайго існавання, бо разумее, што Найпрыгажэйшая — гэта, бадай, адна з самых вялікіх і неспасціжных таямніц, што ёсць у свеце. Такі вось вельмі філасофскі і адначасова надзвычай светлы, пазітыўны змест.

— А якія вашы ўражанні ад беларускага Вялікага тэатра?

— Калі казаць пра найпрыгажэйшае ў яго самым шырокім сэнсе, дык ваш тэатр таксама можа лічыцца такім. Мы ўсе пад вялікім уражаннем ад яго, ад новай сцэны, рэпетыцыйных пампашканняў. Толькі ўваходзіш — і ўжо хочацца працаваць! Ухіл сцэны, вядома, адрозніваецца ад нашага, але мы хутка яго асвоілі і нават прывыклі. А ў якім захвапенні мы ад вашага аркестра! Вельмі крапула тое, што беларускія музыканты з такой любоўю і прафесіяналізмам даносяць нашу азербайджанскую класіку. Яшчэ мы вельмі ўдзячны арганізатарам за тое, што нам далі магчымасць паглядзець ваш горад, бліжэй пазнаёміцца з вашай культурай. Звычайна адразу пасля спек-

Сярод падзей Дзён культуры Азербайджана ў Беларусі — не толькі шэраг адметных мерапрыемстваў, але і прыезд да нас такой зоркі, як народная артыстка Азербайджана, уладальніца прызга "Залаты дэрвіш" Каміла ГУСЕЙНАВА.

Найпрыгажэйшая загадка

Каміла Гусейнава.

такля мы з'яжджам, а тут у нас — ажно цэлы вольны дзень, прычым ужо пасля выступлення. І — вялікая экскурсійная праграма плюс вольны час. Гэта вельмі важна для культурных кантактаў! Мы ад'язджам з надзеяй сустрэцца зноў. Было б вельмі цікава, да прыкладу, паглядзець які-небудзь ваш нацыянальны спектакль, бо ў нашым рэпертуары, апроч вядомых замежных твораў, шмат нацыянальных пастановак, дзе на аснове класічнага балета накладаюцца элементы народнага танца, асабліва ў рухах рук. І менавіта такія спектаклі складаюць большую частку афішы тэатра. Гэта не

— Наконт уласнай творчасці я не маю ніякіх ілюзій. І не ўпэўнены, што праз паўстагоддзя мая музыка знойдзе столькі ж слухачоў і інтэрпрэтароў, як цяпер. А гэта тая мінімальна адлегласць, па якой можна, нарэшце, ацэньваць творчы ўнёсак. Нават я сам: напісаў музыку да 50 — 60-і фільмаў, а памятаю хіба пяць-сем.

— Ну і што? Сярод "вельмі добрых" ды "выдатных" заўсёды знойдуцца "самыя-самыя"...

— Калі быў малады, праца ў кіно мяне папросту выратавала, бо была высокааплачваемай. І чым слабейшымі былі сцэнарый і рэжысёр, тым хутчэй я пагаджаўся, бо да такіх стужак я пісаў музыку за тыдзень. З Данэліям жа мог працаваць паўгода, а з іншымі — і ўвесь год. Ганарар жа быў — аднолькавы.

— Замежныя ганарары больш высокія?

— Насамрэч, кампазітарам, якія жывуць у Бельгіі ці Германіі, не лягчэй. Усе яны заняты на працы, часта, да таго ж, не звязанай з музыкай, а матэрыяльна забяспечваюць сябе праз уласную творчасць — адзінкі. Дадам, што творы тых жа Губайдулінай, Шнітке, Пярта выконваюцца там у куды большай колькасці, чым многіх і многіх нямецкіх кампазітараў. Што ж да маіх ганарараў... На адзін з іх я калісьці прыдбаў жонцы кажушок — прыгожы, ды кароткі. Калегі жартавалі: "Няўжо ты не мог напісаць сваю сімфонію крыху даўжэйшай?". Яшчэ адзін ганарар, можна сказаць, вызначыў мой лёс. Я 56 гадоў пражыў у Тбілісі — і атрымаў творчую стыпендыю на год працы ў Берліне. У той жа час, калі мне трэба было вяртацца, у Грузію пачалася грамадзянская вайна. На ганарар з Амстэрдама я зняў кватэру і застаўся. Потым на Радзіме ўсё нібыта супакоілася, і я вырашыў: як грошы скончацца, вярнуся. Але заказы пакуль ёсць. Пра сваё замежнае жыццё я заўсёды кажу так: усе свае партытуры я пісаў пераважна ў дамах творчасці, — была ў савецкія часы такая форма "адпачынку з працай", — і зараз я таксама пачуваю сябе ў Доме творчасці, бо родны дом у мяне адзін — у Грузіі. Я бываю там па тры-чатыры разы на год. Да таго ж, вельмі важны псіхалагічны момант: заўжды ведаў, што не з'язджаю назаўсёды. Таму і цяпер адчуваю, быццам жыву на сваёй вуліцы, са сваімі сябрамі...

Германіі, прычым у выкананні Берлінскага аркестра, у Японіі — проста на ўра! Думаю, пасля такога поспеху ўласна музыкі можна будзе паспрабаваць паказаць і самі пастанойкі, бо ў іх таксама, нягледзячы на зусім новую, нязвыклую для многіх, лексіку, ёсць элементы нацыянальнай культуры. І гэта вельмі важна: умець гаварыць са светам на сучаснай, зразумелай яму мове, але ўзімаць пры гэтым і свае нацыянальныя пласты культуры, багатай ва ўсіх наро-

Сцэна са спектакля "Сем прыгажунь".

толькі "Сем прыгажунь", але і "Тысяча і адна ноч", "Дзясочная вежа", "Лейлі і Меджнун". Мы паказваем іх не толькі ў сябе, але і ў замежжы: у Санкт-Пецярбургу, Маскве, часта ездзім у Турцыю. На наступны год запланаваны гастрольны тур па Еўропе. Вядома, павязём туды і нацыянальныя спектаклі.

— Ці даводзілася вам танцаваць мадэрн?

— Сапраўды, у нас сталі з'яўляцца і такія пастанойкі, прычым на музыку нацыянальных аўтараў. Мы іх, праўда, яшчэ не вывозілі за мяжу, але музыка з іх ужо гучала: у

даў. Праз такі "абмен думкамі" (у тым ліку на мове балета, бо гэтае мастацтва, лічу, — адно з самых інтэлектуальных і па-філасофску глыбокіх) адбываецца не толькі ўзаемаразуменне паміж народамі і краінамі, але і, зразумела, той дыялог культур, які ўзбагачае кожную з іх. Нацыянальнае мастацтва нельга "хаваць", яго трэба паказваць свету — і адначасова вучыцца адно ў аднаго, быць у курсе ўсіх тэндэнцый ды падхопліваць усё цікавае, што з'яўляецца, "прыкладаючы" яго да свайго ўласнага. Ці ж не так?..

Мы і свет

Маладзечанцы ў Варшаве

Сімфанічны аркестр Маладзечанскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя Міхала Клеафаса Агінскага — Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь і "візітоўка" Маладзечанскага рэгіёна — выступіў у польскім горадзе Красныстаў і запісаў дыск у Варшаўскай студыі гуказапісу, якая лічыцца адной з лепшых у Еўропе.

Падзея адбылася па запрашэнні дырэктара адной з дабрачынных арганізацый Вєслава Брадоўскага.

— Гтую падзею, — кажа заслужаны дзеяч культуры Беларусі, галоўны дырэктар і мастак кіраўнік аркестра Рыгор Сарока, — можна назваць значнай вяхой у гісторыі калектыву. Мы даўно працуем з польскімі калегамі, шмат разоў давалі канцэрты: Сакулка, Кузіцы, Люблін... Але такі змястоўны і доўгатэрміновы візіт у нас адбыўся ўпершыню...

Неўзабаве з'явіцца ўнікальны дыск з бессмяротнымі творамі не толькі Жоржа Бізэ, Джузэпэ Вэрдзі, Пятра Чайкоўскага, але і, галоўнае, беларускіх кампазітараў розных эпох: Міхала Клеафаса Агінскага, Яўгена Глебава ды іншых.

Па словах Вєслава Брадоўскага, выступленне аркестра сталася сапраўдным музычным адкрыццём, якое дазволіла годна прадставіць нашу краіну ў Польшчы: "Докажам — высокая адзнака аўтарытэтных польскіх музыкантаў і музыкантаў".

Павел САПОЦЬКА
Маладзечна

Энергія Дэльфаў

29 верасня ў казахстанскай Астане завяршыліся VII Адкрытыя Маладзёжныя Дэльфійскія гульні дзяржаў — удзельніц Снд "Энергія маладых".

У 19 намінацыях (ігра на музычных інструментах, выяўленчае мастацтва, харэаграфія, народныя промыслы і рамесствы і г. д.) выступілі ўдзельнікі з Румыніі, Малдовы, Турцыі, Украіны... Нашу краіну прадстаўлялі восем канкурсантаў.

Начальнік аддзела падтрымкі і развіцця культуры адукацыйных ініцыятыў Інстытута культуры Беларусі Вікторыя Ігнаценка паведаміла "К", што на гульні сабралася звыш 800 талентаў з 16 краін. Многія з іх — лаўрэаты і прызёры самых розных міжнародных конкурсаў. Больш як 60 членаў журы (у тым ліку рэктары многіх творчых ВНУ) прадставілі 14 дзяржаў. Ганаровымі гасцямі спаборніцтваў сталі больш за 300 чалавек. Апрача ўсяго, у Дэльфійскіх гульнях было задзейнічана амаль паўтысяча валанцёраў — школьнікаў і студэнтаў.

Конкурсы праходзілі на лепшых пляцоўках Астаны: у Палацы міру і згоды, Казахскім нацыянальным універсітэце мастацтваў "Шабл", Нацыянальным тэатры оперы і балета імя К.Байсейтавай, сталічным цырку...

Па меркаванні арганізатараў, самымі прадстаўнічымі намінацыямі сталіся "Выяўленчае мастацтва" і "Акадэмічныя стэвы". Сэлета Дэльфійскі камітэт уключыў новую — "Паззія". Відэафілімамі аказалася спаборніцтва ў намінацыі "Цырк на сцэне".

Нашу краіну прадставіла таленавітая моладзь з Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, Узорнай студыі цыркавога мастацтва "Арэна" і Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. Нашы канкурсанты спаборнічалі ў намінацыях "Харэаграфія", "Фартэпіяна", "Выяўленчае мастацтва", "Баян", "Цырк на сцэне", "Паззія". Залатыя медалі атрымалі Валерыя Грудзіна ("Акадэмічны танец"), Кацярына Шымановіч ("Выяўленчае мастацтва"), Стэфанія Турмовіч, Станіслаў Плотнікаў, Мікіта Нагорнаў ("Цырк на сцэне"). Срэбра заваяваў Аляксандр Данілаў (фартэпіяна), уладальнікам бронзавага медаля стаў Сяргей Бутар (баян). У намінацыі "Паззія" наш удзельнік Максім Кішчанка атрымаў спецыяльны дыплом "За прафесіяналізм".

У склад беларускай дэлегацыі ўвайшлі таксама члены журы: прафесар кафедры спецыяльнага фартэпіяна Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Уладзімір Няхаенка, рэжысёр-пастанойчык Узорнай студыі цыркавога мастацтва "Арэна" Барыс Кузіяноў, джан мастацкага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Аляксандр Прохараў.

Прадстаўнікі Міжнароднага Дэльфійскага камітэта, а таксама арганізатары Гульні адзначылі камандны дух і высокі ўзровень майстэрства беларусаў.

Наш кар.

3 гасцямі Мінска гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ

Праграма VII Міжнароднага фестывалю Юрыя Башмета была як ніколі раней працяглай: ажно два тыдні. І — надзвычай багатай на папраўдзе выбітны мастацкія з'явы ды нават адкрыцці, бо многія вядомыя ў Еўропе музыканты выступалі ў нас упершыню. Былі і першыя выкананні ў нашай краіне новых твораў сусветна знакамітых кампазітараў. Разам з тым, развагі пра ўсё гэта датычацца не толькі ўласна мастацкіх здабыткаў, але і сацыяльнай праблематыкі: практычна ўсе сталічныя канцэрты, за выключэннем апошніх двух, праходзілі, мякка кажучы, без звычайных аншлагаў. Дык чаму ж узніклі гэтыя "нажніцы" паміж высокай якасцю — і не самым высокім попытам на яе?

Юрыя Башмет і "Салісты Масквы".

Чаго патрабуе праграма?

Фестываль Юрыя Башмета: адкрыцці паміж "супер" і "як раней"

П'яцола, Вівальдзі ды кантрабас

Каб разабрацца, пастрабуем звярнуцца, найперш, да музыкі, што гучала. І асабліваю ўвагу звернем не на заўсёднае фестывалю (хто ж не ведае Башмета ды яго славытыя калектывы?), а на тых, хто прыехаў да нас упершыню ці пасля доўгага перапынку.

Дзяржаўны камерны аркестр Літвы, якому выпай гонар адкрываць свята, паставіў у цэнтр праграмы дзве "Пары года" — Вівальдзі і П'яцолы, які ў гэтым творы звяртаўся да цытавання свайго "папярэдніка".

— Акурат учора, — сказаў пасля канцэрта галоўны дырыжор і саліст калектыву Сяргей Крылоў, — мы адкрывалі сезон у Вільнюсе зусім іншай праграмай. Увогуле, заўсёды імкнёмся паказаць у замежжы свае нацыянальныя творы. Але тут, улічваючы адкрыцці фестывалю, вырашылі прапанаваць штосьці вельмі дэмакратычнае, разлічанае на самую шырокую публіку. Музыка Вівальдзі і П'яцолы ўжо сама па сабе — свята...

Сапраўды, "Поры года" П'яцолы прагучалі вельмі молада і свежа, з нервовай вытанчанасцю, але без аніякага трагізму, які можна пачуць у іншых знаных выканаўцаў гэтага твора. Аркестр граў практычна без дырыжора, прыслухоўваючыся да С.Крылова як да саліста. І толькі ў пачатку некаторых частак, дзе яго скрыпка маўчала, ён задаваў тэмп дырыжорскіх узмахам.

Гэта ж нязмушана і свабодна, быццам "імправізуючы", прагучаў Вівальдзі, дзе з асаблівай любоўю і цеплынёй былі падкрэслены перазовы "перамовы" паміж інструментамі. Захапіла разнастайнасць скрыпічнага гуку, уменне саліста і аркестрантаў спалучаць шыкоўную кантылену з амаль "шаласценнем".

У п'есах П'яцолы для фартэпіяна і струнных саліраваў аўтар ідэі і нязменны мастацкі кіраўнік фестывалю — лаўрэат міжнародных конкурсаў Расціслаў Крыммер. Але яшчэ адным салістам па праве стаў... кантрабасіст аркестра. Пераняўшы ад раяля "тэму", што складалася з мерных паўтараў адной ноты, ён зрабіў з гэтага такую мелодыю! А не змяняў жа нічога ў тых паўтарах, акрамя афарбоўкі гуку ды ўнутранага адчування фразіроўкі. У іншых фрагментах кантрабас выступаў і ў ролі "ціхага ўдарнага" інструмента, чаму спрыялі сучасныя прыёмы ігры на гэтым інструменце. Было заўважна, што ў гэтым калектыве, нягледзячы на звычайную аркестравую назву, кожны пачувае сябе салістам ды адначасова аднадумцам. І атрымлівае ад свайго ігры неверагоднае задавальненне!

Каму часам бракуе гульні?

Падумалася: менавіта такога "гульнівага" стаўлення да цяжкай выканальніцкай справы часам, здараецца, бракуе нашым музыкантам.

"AVIV-квартэт".

На гэта звярнулі ўвагу і ўдзельнікі "AVIV-квартэта" з Ізраіля, праводзячы майстар-клас са студэнтамі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Адзначышы надзвычай высокі ўзровень падрыхтоўкі і сапраўдны прафесіяналізм нашых струнікаў, яны здзівіліся, што такія маладыя па ўзросце музыканты граюць, бы старыя: надта драматычна і нават трагічна. Як пазбегнуць залішняй перавагі такіх фарбаў, ізраільскія госці паказалі на сваім канцэрце, што такія маладыя па ўзросце музыканты граюць, бы старыя: надта драматычна і нават трагічна. Як пазбегнуць залішняй перавагі такіх фарбаў, ізраільскія госці паказалі на сваім канцэрце, што такія маладыя па ўзросце музыканты граюць, бы старыя: надта драматычна і нават трагічна. Як пазбегнуць залішняй перавагі такіх фарбаў, ізраільскія госці паказалі на сваім канцэрце, што такія маладыя па ўзросце музыканты граюць, бы старыя: надта драматычна і нават трагічна.

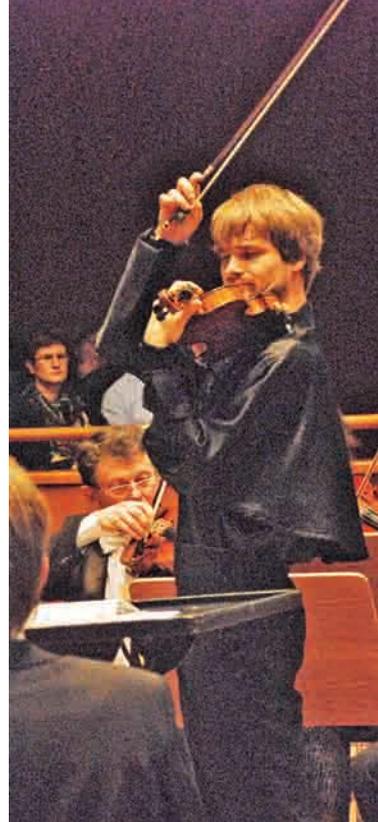

Аляксей Кісялёў і музыканты Маладзёжнага аркестра БДАМ.

А цяпер — нашы...

Не згубіліся на гэтым фоне і нашы, беларускія, зоркі. Тым больш, сярод іх былі і маладыя, але ўжо сусветна прызнаныя музыканты. Вялянчэліст Аляксей Кісялёў здолеў прыляцець з Лондана літаральна за некалькі гадзін да пачатку выступлення. Але па яго вытанчанай інтэрпрэтацыі Канцэрта Э.Эльгара ніхто са слухачоў не здагадаўся ні пра гэта, ні пра тое, што спаць яму давялося ўсяго паўтары гадзіны. Дарэчы, ён, як і Таццяна Самуіл, выступаў у суправаджэнні Маладзёжнага сімфанічнага аркестра Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі (кіраўнік — Андрэй Іваноў), за пулы якога ўстаў галоўны дырыжор аркестра Гэнуі П'етра Барганова (Італія).

Арцём Шышкоў граў у адным аддзяленні са славытым, даўно знаёмым нашай публіцы Віктарам Траццяковым. Атрымалася сапраўднае "саборніцтва карыфеяў скрыпкі", дзе кожны, уключаючы публіку (а яна на тым канцэрце папраўдзе "на жырандолях вісела", не змяшчаючыся ў зале), выйшаў пераможцам. І, што цікава, у ігры кожнага, нягледзячы

Арцём Шышкоў.

на вялізную розніцу ва ўзросце, было спалучэнне свежасці з мудрасцю, майстэрства — з творчай індывідуальнасцю.

Найлепшым чынам зноў зарэкамендаваў сябе Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Беларусі, даўно ўжо годны звання Нацыянальнага. Вярнуўшыся з Дзён культуры Беларусі ў Літве, ён адразу ўключыўся ў шчыльны фестывальны графік, правёўшы ажно тры канцэрты з найскладанай праграмай, запрошанымі дырыжорамі (з іх асабліва хацелася б вылучыць надзвычай музычнага Андрэса Мустанена з Эстоніі).

Адметнымі былі і майстар-класы, што даўно ўжо сталі часткай гэтага фестывалю. Сёлета іх праводзілі пераважна маладыя музыканты, добра дасведчаныя ў метадыках не толькі рускай выканальніцкай школы, але і разнастайных замежных. Канцэртуючыя музыканты (так званыя гуляючыя трэнеры), яны шчыра дзяліліся сакрэтамі, часта напрацаванымі за ўласную канцэртную практыку.

І ўсё гэта — "у дадатак" да самога Юрыя Башмета ды яго Камернага ансамбля "Салісты Масквы" (актэт гэтага ансамбля выступаў таксама ў Брэсце і Нясвіжскім замку). Ды за тую праграму арганізатару трэба на руках насіць! Але ж былі і арганізаваныя "неспаздзяванкі".

Дык для якой рукі канцэрт?

Да прыкладу, канцэрт ужо пачаўся, а яго праграма, якую збіраліся прадаваць наведвальнікам, яшчэ толькі друкуецца — прытым, што і пералік твораў, і звесткі пра калектыв меліся даўно і не змяняліся. Буклет фестывалю раздаваўся бясплатна, але з'явіўся са спазненнем на некаль-

кі дзён — толькі на трэцім канцэрце. Непаразуменні былі і ў закулісі. Адзін з удзельнікаў форуму прызнаўся, што давялося выслухваць нараканні: маўляў, білеты на самалёт ён набыў не ў той авіякампаніі: "Дык што, папярэдзіць не маглі?" А яшчэ лепш — адразу забяспечыць усіх білетамі (праз Інтэрнэт гэта не цяжка), каб ні ў каго з артыстаў галава не балела, як і на чым дабрацца да Мінска. Праўда, мінчанам таксама "дасталася". Наш аркестр вучыў той Фартэпіяны канцэрт М.Равэля, што прызначаны для левай рукі. А ў час рэпетыцыі з запрошаным дырыжорам раптам высветлілася, што ў саліста — "рук будзе дзве". Прафесіяналы свайго працы, аркестранты не падавалі. Але ж можна было абысціся і без аўралу!

Усё гэта, вядома, дробязі. Але збіраючыся разам, яны часам і ствараюць тую "апошнюю кроплю", з-за якой гінуць добрыя пачынанні. Няпоўныя залы — першы "званочак" таго, што замала зрабіць праграму папраўдзе цікавай, адметнай ды насычанай мастацкімі празрэннямі — трэба яшчэ яе ўмела "паднесці", збалансаваўшы якасць канцэртаў з рэкламай, коштам білетаў, суседствам з іншымі падзеямі канцэртна-тэатральнага жыцця сталіцы і ўсёй рэспублікі.

Хтосьці імкнуўся ўсё "спісаць" адно на кошт білетаў: больш за мільён. Так, юбілейны канцэрт сусветна вядомага французскага скрыпача Жана-Люка Панці, што праходзіў у Беларускай дзяржаўнай філармоніі, мог "пацягнуць" і на 1 млн. 200 тыс. рублёў. Але ў філармонію можна было трапіць і за 60 тысяч. Толькі не ўсе пра гэта ведалі!

Ды ўсё ж, на мой погляд, галоўная прычына ў іншым: рэнамэ гэтага фестывалю, калі некаторыя ранейшыя выканаўцы дазвалялі сабе выходзіць на высокую фестывальную сцэну не зусім падрыхтаванымі. Вось і сумняваліся сёлета патэнцыйныя слухачы: а што, калі раптам — зноў нешта падобнае? Тым больш, некаторыя з гэтых, з фурорам аб'ехаўшы паўсвету, нашай публіцы былі пакуль неведомыя. Наведвальнікі майстар-класаў расказвалі: адчуўшы суперпрафесіяналізм музыкантаў, што іх праводзілі, агітавалі пайсці на канцэрт сваіх калег. А ў адказ чулі: "Што, ізноў, як раней?" — "Ды не, гэта папраўдзе супер!"

Даўно заўважана, што разбурыць нешта нашмат прасцей, чым скласці ці потым адбудаваць. Так, пэўна, і адбылося. Значыць, цяпер, калі такі фестываль нам патрэбны (а ў гэтым ніхто не сумняваецца: добрых канцэртаў павінна быць як мага больш), даўдзецца ўлічыць памылкі, паставіцца да іх, як да "падказкі", куды ісці далей. І — прыкладзіць усё намаганні, каб "неспаздзяванкі" не паўтарыліся. Не толькі на гэтым фестывалі, але і на іншых падобных мерапрыемствах.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Два спектаклі, што прайшлі запар, далі магчымасць убачыць розныя склады выканаўцаў. І хаця ў бессюжэтай пастаноўцы, якой з'яўляецца "Серэнада", можна глядзець, здавалася б, толькі на рухі балетных фігурак, кожны з артыстаў укладаў у сваю партыю нешта сваё. А ўсім ім, уключаючы "салістаў" кардэбалета (менавіта так, бо ў гэтай харэаграфіі няма звычайнага "фону" — літаральна кожны мае хаця б невялічкі сольны фрагмент), на працягу апошняга месяца выкладала "серэ-

надныя" рухі і правільнасць іх выканання вядомай французскай прымой харэограф Нанэт Глушак — афіцыйны прадстаўнік Фонду Дж.Баланчына, дзе нашым тэатрам і было набыта права на пастаноўку.

На прэ-дадні на прэ-

Бамонд: опера, балет

Сутнасць Баланчына

Зрабіць карункі з выцінанак

Калісьці Дж.Баланчын прызначаў "Серэнаду" выхаванцам сваёй балетнай школы. Цяпер яе прысвячаюць яго памяці ледзь не ўсе нацыянальныя харэаграфічныя школы. Далучылася да іх і беларуская: прэм'ера адбылася ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі.

канферэнцыі Нанэт, вядома, ухваляла стараннасць нашых артыстаў. Дый без яе слоў было відавочна іх намаганне зрабіць усё як мага лепш. Але жаданні, як вядома, не заўсёды супадаюць з рэальнасцю. І ведаючы, якім бездакорным павінна быць карункавае вязьмо ў гэтым надзвычай складаным для ўдзельнікаў балете, застаецца толькі спадзявацца, што з цягам часу тая ідэальная сінхроннасць, папраўдзе класічная вытанчанасць будуць не толькі дасягнуты, але і стануць абсалютна натуральнымі спосабам існавання нашых артыстаў на сцэне. Каб мы не хваліліся, што выработаныя ім харэаграфічныя "выцінанкі" раптам "парвуцца": папера як-ніяк. Каб мы бачылі ў іх "карункі", адмыслова сплечыныя... не, не з канатаў ці вярэвак, а з тонкіх, але трывалых нітак. Пакуль жа мы бачым, як многія артысты кардэбалета (дакладней, артысткі, бо ён тут пераважна жаночы) пераадольваюць цяжкасці. Ці — як цяжасці пераадольваюць іх. Можа, вінавата псіхалогія? Цягам савецкіх дзесяцігоддзяў нас пастаянна арыентавалі ў мастацтве на барацьбу. Бты ж балет — пра дзівосную гармонію. Нават у трагедыі, якой бачыцца фінал.

часам падобныя да "драўляных рыцараў". Ірына Яромкіна, як заўсёды, вабіць вытанчанай грацыяй. Але Вольга Гайко ўкладае ў сваю герайну яшчэ нейкую найвышэйшую мудрасць, быццам увасабляючы ледзь не касмічную нябесную "волю", якая незаўважна, але няўмольна расставіла ўсё па сваіх месцах. Разам з Дзянісам Клімуком яны ўвогуле ператвараюцца ў адзіную істоту, імя якой — Сутнасць, складзеная з "адзінства супрацьлегласцей".

Усе гэтыя "рознасці" прыводзяць да таго, што спектакль з бессюжэтай ператвараецца то ў меладрому, то ў філасофскі апавед. Але яму не хапае яшчэ і такога адцення, як найвялікшае эстэтычнае захапленне. Настолькі вялікае і эстэтычнае, каб думкі глядача схіляліся перад крылатай гэтэўскай фразай: "Спыніся, імгненне!". Тады, мабыць, і ў музыцы П.Чайкоўскага адкрыецца не толькі ўпэўненая зладжанасць яе выканання нашым аркестрам (дырыжор — Вячаслаў Воліч), але і, зноў-такі, найвышэйшая асалода.

Надзея БУНЦЭВІЧ

На здымках: сцэны з балета. Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Таму пяшчотная, кранальная герайна Людмілы Хітравой здаецца больш пераканаўчай, чым "барацьбітка" Ганны Фокінай, па-спартыўнаму накіраваная на скарэнне мэты. А псіхалагічна тонкія, інтэлектуальна адухоўленыя Ігар Артамонаў і Дзяніс Клімук прыцягваюць больш, чым "проста балетныя" Ігар Аношка і Ягор Азаркевіч,

Спасціжэнне свету адбывалася ў мастака праз імкненне ўсвядоміць сябе перш за ўсё ў няпростых кантэкстах — асоба і грамадства, асоба і гістарычная памяць, асоба і наваколны свет, — суаднесці асабістыя духоўныя магчымасці з запытамі часу і вызначыць, такім чынам, сваё прызначэнне ў прасторы выяўленчай культуры краіны.

Канешне ж, Генадзь Буралкін перш за ўсё — скульптар-манументаліст. Яго помнік шахцёру-першапраходцу ў г. Салігорску (дыпломная работа ў БДТМІ, кіраўнікі — А.Бембель і А.Анікейчык), манументы ў гонар 850-годдзя Гродна і "Георгій Перамаганосец" у Бабруйску, велічны мемарыяльны ансамбль "Загінулым, але не перажаным воінам Беларускай пагранічнай акругі" ў Гродне і мемарыяльны знак у памяць ахвяр трагедыі 30 мая 1999 г. у падземным пераходзе ля станцыі метро "Няміга" — гэта толькі частка яго ўкладу ў манументальны летапіс эпохі.

Асабліва хачу адзначыць два творы Генадзя Буралкіна, якія ён спраектаваў для Навагрудка: помнік Елісею Лаўрышаўскаму і памяtnы знак, прысвечаны 500-годдзю надання гораду Магдэбургскага права.

Прападобны Елісей Лаўрышаўскі для Беларусі — асоба знакавая, але пакуль мала вядомая для беларусаў. Яго імя нават не трапіла ў вясямна-

19 кастрычніка ў Нацыянальным мастацкім музеі адбудзецца адкрыццё юбілейнай выстаўкі вядомага скульптара Генадзя Буралкіна, які сёлета адсвяткаваў сваё 70-годдзе. Экспазіцыя, што ўключае станковыя кампазіцыі, фатаграфіі яго галоўных помнікаў і мемарыялаў розных гадоў, а таксама арыгінальную графіку, носіць не толькі пазнаваўчы характар, звязаны з вельмі шырокім ахопам тэм і сюжэтаў: ад старадаўняй гісторыі Беларусі да Вялікай Айчыннай вайны і дня сённяшняга.

"Афарызмы" Буралкіна

"Толькі ў матэрыяле
форма ўваскрэсае..."

цацігомную Беларускаю энцыклапедыю. Ён быў сынам літоўскага князя Трынаці і ў маладосці займаў высокую пасаду пры двары вялікага князя Міцлоўга. Але потым адышоў ад дзяржаўных спраў і заснаваў праваслаўны манастыр — першы на беларускай зямлі — непадалёк ад Навагрудка. У пачатку XVI ст. быў кананізаваны на Саборы ў Вільні. Строгі помнік, створаны паводле ўсіх класічных канонаў акадэмічнага мастацтва, уяўляе з сябе трохметровую фігуру Елісея ў манаскім адзенні: ён трымае крыж у левай руцэ, а правай бласлаўляе праваслаўны народ. Другі ж помнік вячае герб першай сталіцы ВКЛ з адлюстраваннем архангела Міхаіла...

Так, Буралкін па прыродзе сваёй — манументаліст. Практычна ўсе яго творы будуць прадстаўлены ў экспазіцыі — зразумела, у фотарэпра-

Г.Буралкін. Помнік прападобнаму Елісею Лаўрышаўскаму.

Г.Буралкін. "Вершнік".

дукцыях, некаторыя, магчыма, — у рабочых мадэлях. Але я лічу, што скульптар не менш цікава паказаў сябе і як таленавіты "станкавіст", майстра складаных кампазіцый і партрэтаў. Ён добра ведае схаваныя ад чалавечых вачэй таямніцы сучаснай скульптуры і на аснове гэтых ведаў стварае ўласныя складаныя пластычныя пабудовы ды рытмічныя гармоніі. Яго кампазіцыі "Адам і Ева", "Ева", "Вяртанне Белага Ане́ла", "Вершнік", "Млечны шлях" — гэта зведзеныя да крайняга лаканізму формулы жыццёвага вопыту, мастацка-філасофскія

"афарызмы". Ёсць і творы глыбока спавядальныя, простыя і ясныя, разлічаныя на спакойнае эстэтычнае сузіранне ("Яблынька", "Дыялог", "Сям'я", "Музыканты"), а яшчэ — цудоўныя партрэты вядомых артыстаў Мікалая Яроменкі і яго сына, таксама Мікалая, Каці Любчык, Тараса Паражняка, Ялены Уманцавай, Ясі, Тамары ды іншых.

А хіба можна ўкласці ў прыватна-традыцыйныя жанры такія творы, як скульптуры "Торс", "Гурген", "Белая Ганча", "Размова", "Блакітная хваля"? Падкрэслію, што амаль усе работы — у матэрыяле (дрэва, крэмень, бронза, шамот), бо Буралкін лічыць, што "толькі ў матэрыяле форма ўваскрэсае".

Асобнае месца ў творчасці мастака займае графіка. І тут ён дасягнуў, як і ў скульптурнай пластыцы, такой жа свабоды, лёгкасці і элегантнасці. Паглядзіце на серыі малюнкаў "Славянскія матывы", "Ноч на Івана Купалу" ці "Свято і цені" — вы бачыце рамантычны палёт, музыку штрыха, "недаказанасць" ліній і, у той жа час, вызначанасць і дакладнасць думкі. Карацей кажучы, графіка Буралкіна (сангіна, аловак, туш) — гэта імпрэвізацыя, вызваленая ад сухіх акадэмічных канонаў і напоўненая трапятаннем і лірычнай пяшчотнасцю жызця.

Словам, уся выстаўка Буралкіна пра гэта — пра сталую, вечную каштоўнасць быцця, пра прыгажосць Зямлі і Чалавека на гэтай Зямлі, пра гістарычную Памяць, што павінна захоўвацца ў сэрцах і душах людскіх...

Барыс КРЭПАК

Г.Буралкін. "Музыка".

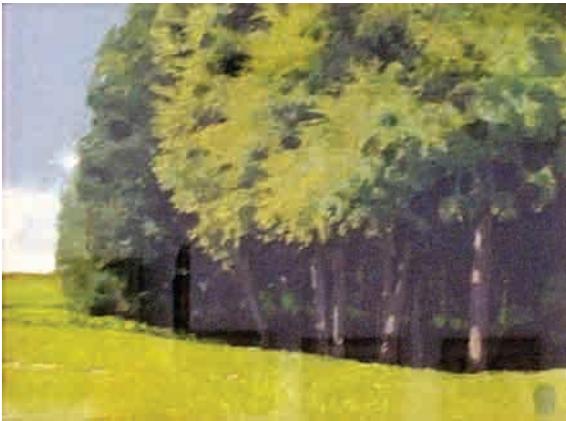
Атаясамліваецца

з "Зямлём" Родная прырода і ўрбанізаваны погляд

Цягам двух тыдняў у лістападзе ў сталічнай Галерэі "Мастацтва" працавала выстаўка твораў жывапісца Аляксандра Грышкевіча пад назвай "Зямля".

Гэтага творцу можна назваць майстрам канцэптуйнага краявіду. За аснову карцін ён бярэ рэальныя фрагменты жывой прыроды, але на палатне ачышчае краявід ад "выпадковых" дэталей. Тое ж, што лічыць істотным, знакавым, падкрэслівае за кошт спецыфічнай выяўленчай мовы. Зыходная канкрэтыка застаецца, але набывае рысы абагульнення, часам — манументальнага. А калі прасцей, дык эстэтыка, у добрым сэнсе, карціны Грышкевіча часцяком вельмі нагадваюць тэатральны жывапіс, сцэнічныя дэкарацыі. Напрыклад, лес на ягоных палотнах можа глядзецца як добраўпарадкаваны парк, прынамсі, так падаецца мне. Магчыма, гэта ўрбанізаваны погляд на прыроду, праява гарадскога менталітэту.

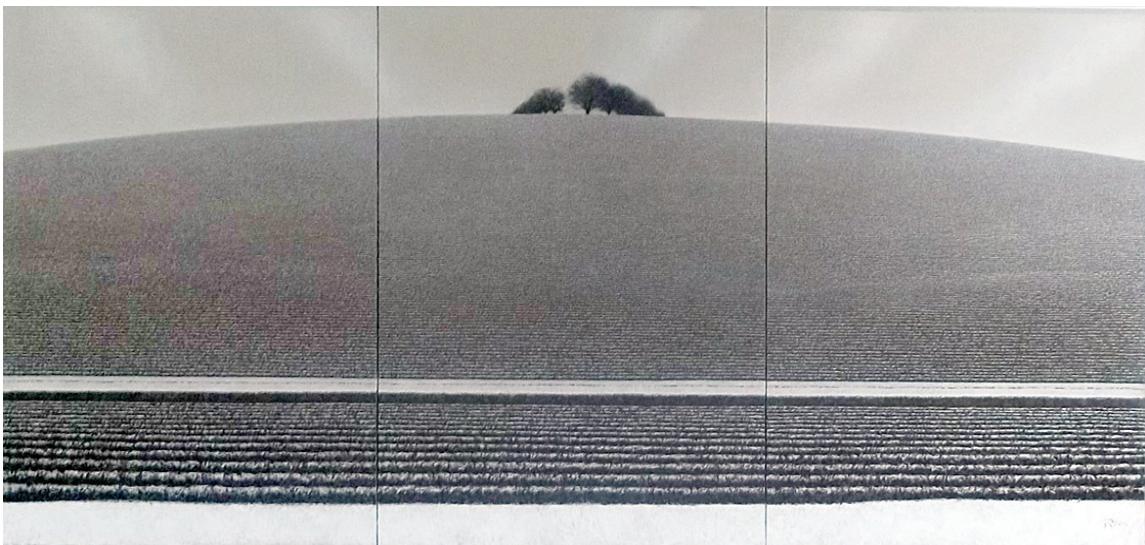
Дадзеная экспазіцыя, аднак, адкрывае глядачу нязвыклага Грышкевіча. Большасць твораў выстаўкі — краявіды, выкананыя ў традыцыйна рэалістычнай, нават "кансерватыўнай", манеры. Так, з

А.Грышкевіч. "Краявід".

люстэркавай дакладнасцю, па-майстэрску, пісалі прыроду ў XIX стагоддзі альбо ў часы сацыялістычнага рэалізму. І майстэрства жывапісца насамрэч ўражае. Але цэнтральны твор экспазіцыі — манументальнае палатно "Зямля" (яно дало назву выстаўцы) — зроблены ўсё ж такі ў той стылістыцы, якая прынесла Аляксандру Грышкевічу вядомасць і якая атаясамліваецца з ягоным імем.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

А.Грышкевіч. "Зямля".

Прэм'ера

"Маўглі" ў Слоніме

Героі Кіплінга загаварылі па-беларуску

5 кастрычніка ў Слоніміскім драматычным тэатры адбылася прэм'ера спектакля для юных глядачоў паводле аповесці англійскага пісьменніка Р.Кіплінга "Маўглі". П'есу напісаў драматург Аляксей Якімовіч.

Ствараючы п'есу, драматург узяў толькі кавалачак сюжэта з апавяданняў пра Маўглі, пачынаючы з таго моманту, як з Маўглі сустракаецца дзяўчына Месуа. Галоўны герой спектакля Маўглі (артыст Васіль Шалаеў), які выхаваны на вопыце жыцця ў джунглях у вялікай воўчай сям'і і апыкуецца сваімі добрымі сябрамі-звярамі — высакародным мядзведзем Балу (Віталь Спасюк), прыгожай дзяўчынай Месуа (Галіна Ерамейчык) і мудрым Шэрым Братам (Раман Вайтулевіч), адважна ўступае ў змаганне з каварным і драпежным Шэрханам (Сяргей Яўменаў), з якога выходзіць пераможцам.

Дзякуючы непасрэднасці сцэнічнага актёрскага існавання, трапна знойдзенай ды арганізаванай сэнсавай і эмацыйнай інтанацыі размовы выканаўцаў з юным глядачом аб пераможце

добра пастаноўка выклікала самую шчырую прыхільнасць.

Вядома, у спектаклі, як і ў самой п'есе, зменены некаторыя дэталі сюжэта твораў Кіплінга з мэтай большай сцэнічнасці. Але збераглося галоўнае — дух твораў "Кнігі джунгляў" і тэма сутыкнення паміж злым і разліковым эгаізмам Шэрхана ды законамі брацтва і сяброўства.

Спектакль паставіў галоўны рэжысёр тэатра Васіль Сявец. У кастрычніку — лістападзе са

слоніміскім "Маўглі" будуць знаёміцца і дзеці з іншых рэгіёнаў Беларусі, дзе мае гастраліваць тэатр. Спектакль ідзе на беларускай мове, у ім шмат танцаў і песень, якія дапамагаюць зрабіць невялікае падарожжа ва ўсходнюю краіну з яе экзатычным каларытам.

Сяргей ЧЫГРЫН
Слонім

На здымках: сцэна са спектакля "Маўглі".
Фота аўтара

Тэатральная плошча

Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа прадставіў глядачам чарговую прэм'еру — спектакль "Леаніды не вернуцца на зямлю" паводле рамана Уладзіміра Караткевіча. Рэжысёр Міхась Краснабаеў не ўпершыню звяртаецца да сцэнічнага ўвасаблення творчай спадчыны знакамітага беларускага пісьменніка. Гэтым разам ён абраў не надта вядомы ў шырокіх колах раман Караткевіча. І, у адрозненне ад іншых інсцэніроўшчыкаў, якія ў першую чаргу канцэнтруюць увагу на гістарычнай частцы твора — гісторыі пра паром на бурнай рацэ, — уладзеў у рамане папраўдзе вечную для мастацтва тэму кахання — чуллывага, сентыментальнага, пранізліва-меладраматычнага, таго, што ўзнімаецца на надматэрыяльны і надбытавы ўзровень.

Паром для леанідаў

Караткевіч на Віцебскай сцэне

Спектакль пачынаецца з "ажывання" ці то старых студэнцкіх фотаздымкаў, ці то старонак-ілюстрацый якогасці падручніка па літаратуры. Адна за другой "выявы" становяцца людзьмі, настройваючы і глядачоў на тое, што вось-вось мае ажыцьцявіць свой аб'ём і гісторыя, выкладзеная Караткевічам на гэтых жа "плоскіх" старонках кнігі.

Мастак Святлана Макаранка ўводзіць у спектакль вобраз караткевічаўскага парома праз сцэнаграфію, якая ўяўляе з сябе гэты самы паром, што адарваўся ад берагоў і хістаецца ўправа-ўлева, бы трэсачка ў віры, шукаючы для сябе якога-кольвечы апірышча. У гэтым жа "хісткім" тэмпарытме існуе і галоўны герой спектакля Андрэй Грынкевіч. У выкананні актёра Юрася Гапеева ён — папраўдзе романтичны герой, які пакутуе ад адсутнасці моцных, сапраўдных, жывых эмоцый.

А калі іх сустракае, то кідаецца ў пачуцці, бы ў вір з галавою. У адрозненне ад Ірыны Горавай Алены Ганум, якая знаходзіць для сваёй гераіні небанальныя рысы жаночай

цнатлівасці і... абачлівасці ў дачыненні да гэтых нястрымных пачуццяў. Нягледзячы на знешнюю прастасць, перад маладымі актёрамі — выканаўцамі роляў галоўных герояў спектакля стаіць надзвычай складаная для сённяшняга дня задача: засваенне стылістыкі рамантичнага тэатра, дзе традыцыйнай сцэнічнай псіхалогія адводзіцца месца ў далніх шэрагах. Тут валадарыць пачуцці і памкненні, а значыць, і актёрскі поспех шмат у чым залежыць ад таго, наколькі кожнаму з выканаўцаў удаецца рашыцца адмовіцца ад звыклых для яго спосабаў сцэнічных узаемаадносін і не "падсесці" на гульню ў псіхалагічны тэатр.

Не саромеючыся падкрэсленага сентыменталізму сцэнічнай гісторыі, рэжысёр прапаноўвае нам цалкам аддацца рамантичнай стылістыцы аповяду. І гэтка наўнасьць, нягледзячы на прастасць і нават у чымсьці павярхоўнасць яго сістэмы мастацкіх знакаў, знаходзіць жывы водгук у сэрцах глядачоў, якія літаральна ручаямі льюць слёзы над такой кароткай гісторыяй кахання галоўных герояў. На думку пастановачнай групы, гэта — важны і важкі вынік яе работы: паказаць і даказаць сучасным людзям натуральнасць магчымасці, і ў першую чаргу не герояў спектакля, а іх — глядачоў у зале, — аддавацца падобным эмоцыям без усякіх акалічнасцей, шчыра і палка.

Тэатральная
КОМАНДА
На здымках:
сцэны
са спектакля.

Культура і інвестар: грані сацыяльнага партнёрства

Гэтым разам Рэспубліканская камісія па вызначэнні лепшай аграгарадоцкай установы культуры выправілася ў Віцебскую вобласць. На атрыманне статуса "Клуб года" тут прэтэндуюць Лаўжанскі сельскі Цэнтр культуры і вольнага часу аграгарадка "Мікіціха" Шумілінскага раёна і Відзаўскі гарпасялковы дом культуры з Браслаўшчыны. Установы — яркія і цікавыя, але настолькі розныя па творчых ды матэрыяльна-фінансавых магчымасцях, што параўноўваць іх проста немагчыма. І непараўнальнасць гэтую дыктуе, як падзея, геаграфічнае месцазнаходжанне рэгіёнаў: Шуміліншчына размешчана ў цэнтральнай частцы вобласці, Браслаўшчына ж ушчыльную мяжуе з Прыбалтыкай і, у параўнанні з Шумілінскім раёнам, мае ў тры разы больш азёраў. У першым рэгіёне — 5 аграсядзіб, у другім — 150...

Шумілінскую зямлю інвестары-турысты толькі абжываюць, а браслаўскую даўно лічаць прывабным для адпачынку кутком. Натуральна, падобная раённая "дыспазіцыя" з дакладнасцю праецыруецца і на "дзеяздольнасць" клубаў.

Аднак і для пэўнага падабенства дзвюх устаноў культуры месца ўсё ж ёсць. І яно — не знешняе, а тактычна спрагназаванае ды рэалізаванае ў свой час высілкамі ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама. Падабенства першае: абедзве ўстановы эфектыўна працуюць з праблемнымі падлеткамі і няпоўнымі сем'ямі, пра што "К" пісала неаднойчы. Другое: тут наладжана дзейснае сацыяльнае партнёрства, якое выходзіць далёка за межы абодвух сельсаветаў, на чыіх землях знаходзяцца аграгарадкі "Мікіціха" і "Відзы". І трэцяе, што непарыўна звязана з папярэднім: супрацоўніцтва з раённымі дамамі рамёстваў, першына стварэння якіх — неаспрэчная стратэгічная перавага Віцебшчыны, стала ўрадлівым грунтам для развіцця цікавай праектнай дзейнасці абодвух клубаў.

А цяпер пра ўсе гэтыя падабенствы-непадабенствы больш паслядоўна і падрабязна.

Лаўжанскі ЦСКіВЧ.

ўмацаванне сям'і, на развіццё творчай індывідуальнасці. І ў гэтым — таксама мадэльнасць (чытай: усеагульная значнасць) установы. Хтосьці запырачыць: такое суладдзе творчых структур уласцівае ўсім нашым клубам. Так, але на выхадзе — далёка не заўжды ўнушальны вынік. А культуротнікі "Мікіціхі" пастаянна спраўляюцца з планам па аказанні платных паслуг.

Але хвалюе іх не толькі матэрыяльны бок. Народны сямейны ансамбль "Забава" і

і такі лад жыцця прыносіць ім немалое задавальненне. Між тым, не сакрэт, што асобныя з гэтых артыстаў у мінулым не ва ўсім з'яўляліся прыкладам для аднавяскоўцаў...

Гадоў колькі таму пісаў пра адметнасці традыцыйнай культуры Шуміліншчыны, пра тое, што, да прыкладу, у раённым духавым аркестры (дзеішчы начальніка аддзела культуры Алега Мацвейчука) сабраны падлеткі, якія колісь нічога апрача галаўнога болю

Клубныя акцэнтны і кантэнтны Віцебшчыны

Непадобнае падабенства —

Старшыня Лаўжанскага сельсавета Шумілінскага раёна Святлана Кійка тлумачыць, што клубная ўстанова хоць і мае аднайменную з сельвыканкамам назву, але знаходзіцца ў аграгарадку "Мікіціха". Мясцовы Цэнтр культуры і вольнага часу — мадэльная ўстанова. Інакш кажучы — эксперыментальна-ўзорная, створаная ў адпаведнасці з мясцовым праектам укаранення інавацыйных механізмаў па развіцці сельскай культуры. Галоўны яе спонсар — сельгаспрадпрыемства "Лаўжанскае", дырэктарам якога — Вячаслаў Доўгі. Доказ дзейздольнасці гэтага ААТ — трактар МТЗ, якім гаспадарка была ўзнагароджана на нядаўніх "Дажынках-2012".

йсці за мінулы год на другую групу па аплаце працы.

Клуб, які раней месціўся ў самах розных прыстасаваных памяшканнях, працаваў заўжды стабільна. Цяпер жа гэтая стабільнасць памножана на дадатковы "квадратны метр" гурткавай дзейнасці, на які, не сакрэт, у шэрагу іншых клубных устаноў — яўны і застарэлы дэфіцыт.

спявае без фальшу, і кадрылю на два дзясяткі каленяў выдае без цяжасцей. Аднак я зараз — не столькі пра "Забаву", колькі пра іншых выканаўцаў-салістаў Цэнтра, якіх давалося пачуць і пабачыць тым днём. Можна тое-сёе з іх сцэнічных выступленняў і не надта дакладна "трапляе ў ноты", але шчырасць выканання пераконвае: яны жывуць мастацтвам,

ў міліцыі ды ўлад не выклікалі. Цяпер жа выклікаюць толькі апладысменты. Так, правапарушэнні з "рэпертуару" заўзятых "духавікоў" на сёння цалкам выключаны. У гэтым жа кірунку фарміравання сацыяльнай бяспекі дзейнічаюць і ў аграгарадку "Мікіціха". Намеснік старшыні райвыканкама Анатоля Зайцаў, які па абавязках сваіх адказвае за лё-

сы цяжкіх падлеткаў, лічыць, што адзін з дзейсных сродкаў барацьбы з жыццёвым негатывам — выхаванне мастацтвам, сумеснай творчасцю... Сапраўды, чым адметны, скажам, сапраўдны хор? Суладнасцю яго выканаўцаў. Выканаўцаў з ярка выражанай індывідуальнасцю. І вы заўважылі, што на Беларусі такіх хароў стала недаравальна мала? Вось да такога суладнага "выканання" і імкнуча ў ЦСКіВЧ.

ЛАЎЖАНСКІ СЕЛЬСКІ ЦЭНТР КУЛЬТУРЫ І ВОЛЬНАГА ЧАСУ: ЗІМОВЫ САД І СІСТЭМНАСЦЬ УЗАЕМАДЗЕЙННЯЎ

Выступаюць артысты аграгарадка "Мікіціха".

Начальнік аддзела культуры Шумілінскага райвыканкама Алег Мацвейчук.

"Мікіціхінская глыбінка"

Метадыст РДР Каця Кляцкова і кіраўнік узорнага лялечнага тэатра Каця Жогаль з мікіціхінскім гармонікам.

Цяпер больш падрабязна — пра навацыі. Лаўжанскі цэнтр культу-

Даўгабуд даўгабуду розніца

Так, будынак клубнай установы вёскі Мікіціха ўзводзіўся цягам ці не 20 гадоў. Па словах намесніка старшыні Шумілінскага райвыканкама Анатоля Зайцава, будаўніцтва актывізавалася з прыняццем Дзяржпраграмы па адраджэнні і развіцця сяла. З рамонтнымі "даводкамі" можна было б управіцца і ў 2007-м, калі вёска стала аграгарадком, але ўстанова ўжо тады была запланавана як мадэльная і шматпрофільная. Кіраўніцтва раёна вырашыла з гэтай прычыны, што якасць важнейшая за тэрміны. На сёння карысная плошча ўстановы — больш за паўтары тысячы квадратных метраў. Кошт аб'екта — 4,6 мільярда

рублёў. Аддзелка шматлікіх міжпаверхавых пераходаў, дзе мяркуецца ўладкаваць і зімовы сад, і штосьці кшталту мастацкай галерэі, працягваецца і па сёння.

Дык у чым жа мадэльнасць установы? У пашыраных творчых магчымасцях. І справа не толькі ў тым, што Цэнтр культуры стаў вядучай філарманічнай пляцоўкай (летась тут было зладжана 35 канцэртаў абласной філармоніі) ды пастаянным месцам правядзення навучальных раённых і абласных семінараў. Справа яшчэ і ў тым, што Цэнтр цяпер здольны абслугоўваць 17 населеных пунктаў. Па эфектыўнасці сваёй дзейнасці і выкарыстанні навацыі ЦСКіВЧ здолеў вы-

Гарант сацыяльнай бяспекі

Мадэльнасць Цэнтра культуры і ў тым, што ўсе творчыя структуры, якія ён сабраў пад сваім дахам, працуюць на адну мэту — выхаванне насельніцтва праз традыцыйную культуру. У бібліятэцы, да прыкладу, дзейнічае Цэнтр этнаграфіі і фальклору. У клубным фае пастаянна ладзіць выстаўкі Раённы дом рамёстваў. А мясцовы філіял ДШМ якасцю выкладчыцкага складу спрыяе росту прафесіяналізму тутэйшага народнага мастацтва... Словам, як пераконвае дырэктар ЦСКіВЧ Ефрасіння Паліцан, кожная структура ўстановы суладна працуе на

Намінацыя — "Дабрачыннасць"

Пра рэгіянальнае інвестарства ды спонсарства мы доўга разважалі з намеснікам начальніка ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Александром Сідаранкам. Так, буйныя інвестары ў сферы культуры ярка працягваюць сябе пакуль толькі ў Мінску. Але прыклад банкіра Віктара Бабарыкі па падтрымцы тэатральных акцый і набыцці карпаратыўнай калекцыі твораў мастакоў Парыжскай школы падаўся прывабным і віцебскім прадпрыемлякам.

Па словах намесніка начальніка ўпраўлення культуры, мецнацтвам пачалі займацца член Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу краіны, генеральны дырэктар СТАА "Марко" Мікалай Мартынаў, кіраўнік абласнога аддзялення аднаго з мабільных аператараў Уладзіслаў Андрэйчанка, кіраўнік прадпрыемства, скіраванага на працу з ваднымі тэхналогіямі, Іван Пінчук... І зусім не выпадкова ў абласным конкурсе "Чалавек года" з'явілася намінацыя "Дабрачыннасць".

ры працягвае сваё станаўленне. Працы яшчэ вельмі шмат. Так, ёсць глядзельная зала на 250 месцаў, ёсць дыскатэчнае памяшканне з эстрадай, а таксама — грымёркі ды 30-мільённая музычная апаратура і пастаянная, хоць і не надта маштабная, спонсарская ўвага.

Але гэтага — мала, як перакананы начальнік аддзела культуры Алег Мацвяйчук. Якія ж "мадэльныя" перспектывы ва ўстановаў? Найперш — у праектнай дзейнасці. Толькі гэтым і можна прывабіць інвестара. І з мінулага года адзін з такіх праектаў тут пачаў рэалізоўвацца.

Назваецца ён "Мікіцінская глыбінка". Праект, як распавядае галоўны спецыяліст аддзела культуры Валянціна Навіцкая, прызначаны для далейшай папулярызаванні традыцыйнай народнай творчасці. Па меркаванні дырэктара Віцебскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці Кацярыны Лабукі, са-

ВІДЗАЎСКІ ГАРПАСЯЛКОВЫ ДОМ КУЛЬТУРЫ: АЗЁРНАЯ САМАДАСТАТКОВАСЦЬ

На аграсядзібе ля возера Ельня.

шматлікія замежныя гастролі — своеасаблівае і дзейснае школа павышэння кваліфікацыі. Таму фальшывых нот і рухаў у Відзах не чуно і не бачна. Таму і карыстаюцца мясцовыя гурты павышаным пошптам і ў нас, і за кардонам.

"Клубаўтваральнае" трыа

І заслуга ў гэтым, як падаецца, цалкам належыць Ганне Павініч, ейнаму мужу Аляксандру, кіраўніку народнага ансамбля народнай песні "Відзаўчанка", і дачцэ Яне — салістцы Узорнай студыі эстраднай песні "Фартуна" ды пераможцы шматлікіх міжнародных конкурсаў маладзёжнай творчасці. Ёжае "трыа" — і душа, і сэрца ГДК... Банальна, але факт: ад кіраўніка ўстановы залежыць усё. Да прыкладу, тое, каб у пераліку платных паслуг з'явіліся клубная кінавіктарына ці, скажам, гурток "Аэра-дэвін і твістынг". Доўга высьвятляў, што гэта такое. Аказваецца — творчы праект па мадэляванні разнастайных фігур ці скульптур з паветраных шароў.

Застаецца дадаць, што Ганна і Аляксандр Павінічы маюць вышэйшую спецыяльную адукацыю, у сучасных культурных варунках пачуваюць сябе

зацыі Праграмы трансгранічнага супрацоўніцтва "Латвія — Літва — Беларусь", калі ў Браславе сабраліся музыканты з трох краін... Дык вось, дзесяць дзён на базе мясцовай ДШМ працаваў Міжнародны этнамузычны летнік, удзельнікі якога засвойвалі ігру на народных інструментах... Акцыя падтрымлівалася адной з еўрасаюзаўскіх праграм. А ў арганізацыі і правядзенні яе бралі ўдзел прадстаўнікі Літоўскага рэспубліканскага народнага цэнтру культуры, Літоўскай акадэміі музыкі і тэатра, Зарасайскага цэнтру культуры. Ці ж варта паўтараць, што падлеткам і моладзі падарылі дзесяцідзённае свята сяброўства і музыкі...

І апошні штрих у размове пра "культурную" прафілактыку правапарушэнняў. Палова вучняў сярэдняй школы наведвае гурткі ДК. Аб сістэмнай сацыяльна-культурнай падтрымцы відзаўскага каледжа я ўжо казаў. Словам, пад сацыяльным кантролем Гарпасялкавага дома культуры знаходзіцца ўсё "залаты фонд" мясцовай моладзі.

Што будзе заўтра? (Замест заканчэння)

А на чавалі мы на адной са 150 аграсядзіб Браслаўшчыны, ля возера Ельня. Начальнік аддзела культуры Браслаўскага райвыканкама Галіна Караткова распавяла, што стасункі з "азёрнымі" гаспадарамі — самыя шчыльныя, але зболь-

ад мадэльнасці да трансгранічнасці

цыяльнае партнёрства пры гэтым павінна выйсці на якасна новы ўзровень. Найперш актывізуюцца стасункі лаўжанскай установы з РДР.

Справа ў тым, што "Мікіціха" слаўная яшчэ і тым, што ў клубных сябрах тут — ветэран вайны Лука Ягоравіч Карпаў, віртуозны музыка і майстар па выбае гармонікаў. Вось вакол гэтай асобы і завяраў праект. На "Мікіцінскую глыбінку" працуе і бібліятэка са сваёй этнаграфічнай спецыялізацыяй, і РДР, і сам клуб, дзе плануецца стварыць Музей гармоніка.

Асаблівае месца ў праекце адведзена "мабільнай" клубнай дзейнасці. Сацыяльныя партнёры ладзяць святы вёсак, выступаюць на фермах ды мехдварах... На мой погляд, праекту бракуе эксклюзіўнасці. Святы вёсак, да прыкладу, — з'ява ў рэспубліканскім маштабе досыць звычайная. Таму хацелася б, каб "...Глыбінка" набыла сапраўды мясцовы каларыт, няхай сабе і ў досыць стандартным фармаце. І пытанне гэтае, як падаецца, — выключна важнае, бо пэўны сцэнарны "дэфіцыт" уласцівы цяпер нават буйным рэспубліканскім акцыям. Вось каб глыбінка тут сапраўды задала тон!

Відзы — адна з перлін Нацыянальнага парку "Браслаўскія азёры". І гэтая турыстычная акалічнасць ды блізкасць да Прыбалтыкі ў пэўнай ступені сфарміравалі аблічча ўстановы культуры. Мае яна першую групу па апаце працы, не адчувае недахопу ў трансгранічных грантах на развіццё сваёй матэрыяльна-тэхнічнай базы. Ды і сацыяльных партнёраў у гарпасялковых работнікаў культуры больш, чым у аграгарадку "Мікіціха". А мясцовы касцёл — адзін з аб'ектаў, што нязменна прыцягвае ўвагу бясконцай турыстычнай плыні. І яшчэ адна адметнасць: шматнацыянальнасць і шматканфесійнасць відзаўскай зямлі. Палякі, татары, цыганы, стараверы нязменна дадаюць у мясцовую культуру свае яркія фарбы, што з вялікай карысцю выкарыстоўваюць мясцовыя работнікі сферы.

15 мільёнаў — на касцюмы

Старшыня Відзаўскага сельсавета Мар'ян Хадасевіч распавёў, што сельскі савет цягам ста кіламетраў мяжуе з Літоўскай Рэспублікай. Ёсць некалькі сельсагаспадарчых прадпрыемстваў. Спонсарства з іхняга боку — "стандартнае": дапамагаюць культуры транспартам, грашыма на набыццё конкурсных прызоў...

Я запытаўся ў дырэктара ДК Ганны Павініч: "Ці ёсць у вас патрэба ў сур'ёзных ды сталых інвестарах-спонсарах?" І пачуў адказ не скаргі на спрадвечнае безграшоўе, а цалкам аптымістычнае: "Пакуль узраўняемся самі!". Давайце ж разбярёмся з сістэмай гэтага "самаўпраўлення". За мінулы год клубная ўстанова правяла больш за 170 мерапрыемстваў, бо-

Начальнік аддзела культуры Браслаўскага райвыканкама Галіна Караткова.

льшасць з іх — платныя. Пазабюджэт ДК папоўніўся амаль на 22 мільёны рублёў. Пэўная частка гэтых грошай пайшла на набыццё музычнай і светлавой апаратуры. У свой час з гэтай жа "скарбонкі" былі выдаткаваны сродкі на закупку японскіх швейных машынак для гуртка "Майстрыцы". У выніку ўсе артыстычныя калектывы ўстановы займелі новыя канцэртныя касцюмы. На тканіну для гэтага пайшло каля 15 мільёнаў пазабюджэтных рублёў.

Я бачу гэтыя касцюмы пад час канцэрта: яны, як і выканаўцы, — проста цудоўныя! Шчыра кажучы, не так часта даводзіцца сустракаць праявы вольнай, літаральна кажучы, творчай гаспадарлівасці...

Высновы тут можна зрабіць наступныя. Прыгранічная "геапалітыка" аграгарадоўскай культуры дыктуе мясцовым творцам асаблівае тактыку штодзённай работы. Сутнасць яе ў тым, каб заўжды трымаць нос па ветры і заўжды заставацца канкурэнтаздольнымі. І

Дырэктар Відзаўскага ГДК Ганна Павініч (у цэнтры).

як рыбы ў вадзе. А вады гэтай наўкола — незлічона: пасёлак размешчаны на рэчцы Маруга, побач — возера з гэтай жа назвай. І ўся гэтая малюнічая зямля-вада "агульваецца" пад час турыстычнага сезона сіламі ГДК.

Натуральна, сувязь падтрымліваецца і з уладальнікамі шматлікіх аграсядзіб. А вось што распавяла намеснік дырэктара мясцовага прафесійна-тэхнічнага каледжа Ніна Лабкоўская: "У нашым штаце няма педагога-арганізатара. Функцыю наладжвання самых розных культмасавых мерапрыемстваў у каледжы ўзялі на сябе работнікі ГДК". Такое партнёрства і называюць сацыяльным...

Шматканфесійнасць мясцовага насельніцтва — цудоўная нагода для мнагаграннага культуралагічнага сінтэзу. Таму бліжэйшая перспектыва ГДК — стварэнне клубнага Аб'яднання нацыянальных культур, якое зоймецца прапагандай рамесніцтва, кухні і мастацтва. Значыць, сацыяльныя кантакты будуць прадоўжаны і з Браслаўскім музейным аб'яднаннем, і з РДР...

Самыя шчыльныя стасункі наладжаны і з замежнымі сацыяльнымі партнёрамі. Гэта — Зарасайскі цэнтр культуры ў Літве, Даўгаўпілскі цэнтр культуры ў Латвіі.

Этнамузычны летнік і замежны грант

Як атрымаць замежны грант? Трэба пераканаць замежных калег у асабістай творчай незаменнасці ды ў непаўторнасці ўласнага культурнага праекта. І зрабіць гэта пажадана, да прыкладу, пад час рэалі-

шага яны датычацца арганізацыі пражывання тых або іншых афіцыйных дэлегатаў.

Пра культурнае забеспячэнне аграсядзібнага адпачынку наша газета шмат пісала і столькі ж яшчэ напіша. А на сённяшні дзень застаецца канстатаваць: механізм узаемадзеяння культуротніка і гаспадара сядзібы яшчэ не выпрацаваны. Хто да каго з іх павінен пайсці першым? Пытанне, па-мойму, не мае сэнсу. Пайсці яны павінны адначасова, каб сустрэцца акурат пасярэдзіне агульнага інтарэсу. Іншая справа — у чым гэты інтарэс? А хаця б у тым, каб сядзіба займела свайго "пазаштатнага" культурарганізатара (згадайце досвед стасуквання відзаўскага каледжа і мясцовага ГДК!), які б не толькі ля возера канцэрт наладзіў, але і распавёў, чаму яно так называецца, ці было на гары Маяк калісьці гарадзішча, чым яшчэ адметнае Беларускае Паазер'е... Толькі ж патрэбна дакладна распісаць свае прапановы, аргументавана ўпісаўшы іх у сумесны бізнес-план.

Тое ж, дарэчы, тычыцца і пашырэння сферы ўплыву "Мікіцінскай глыбінкі" з Шуміліншчыны... Але гэта зусім іншы творчы і, варта падкрэсліць, прарыўны культурна-турыстычны праект. І "К" пра яго абавязкова напіша.

Яўген РАГІН,
наш спецыяльны
карэспандэнт
Мінск — Шумілінскі раён —
Браслаўскі раён — Мінск
Фота аўтара

Так, культуру аграгарадкаў "Мікіціха" і "Відзы" мецэнаты пакуль пад увагу не бяруць. Натуральна, бракуе тут часам менавіта мясцовай ініцыятывы. Інакш кажучы, пошук алгарытму сацыяльна-ўзаемадзеяння інвестара і работніка рэгіянальнай культуры — невычэрпная тэма для журналісцкага даследавання на бліжэйшыя гады.

Тым не менш, Анатоль Зайцаў тлумачыць, што спонсары, у тым ліку прадстаўнікі прыватнага бізнесу, цяпер усяляк спрыяюць узвядзенню ў райцэнтры праваслаўнага храма. Пасля гэтай дабрачыннай акцыі чарга дойдзе і да аб'ектаў культуры. Так што самы час абвешчаць і раённы конкурс з абавязковай намінацыяй "Спонсар".

Намеснік начальніка ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Аляксандр Сідарэнка.

Дзяцты раз Пухавіцкая зямля збірае артыстаў-аматараў і майстроў Міншчыны, аб'яднаных памкненнем захаваць лепшыя традыцыі нацыянальнай культуры, сваім талентам і натхненнем запаліць зорку творчасці.

Разам з новым стагоддзем менавіта тут нарадзіўся Фестываль народнай творчасці "Напеў зямлі маёй". Фактычна ўсе вядучыя калектывы вобласці прайшлі праз фестывальныя пляцоўкі "Напеў...", атрымаўшы такім чынам пецёўкі ў доўгае творчае жыццё.

Напеў Міншчыны

З першых сваіх крокаў фестываль прыцягвае пільную ўвагу і адчувае дзейную падтрымку Мінскага аблвыканкама. За гэтыя гады аддзеламі культуры вобласці было атрымана ў якасці прызоў дванаццаць мікрааўтобусаў, музычныя інструменты, камп'ютары для студый гуказапісу, радыёмікрафоны, музычныя цэнтры, гукаўзмацняльная апаратура, CD/DVD-прайгравальнікі. Агульная колькасць такіх каштоўных падарункаў складае амаль дзвесце адзінак. Сялетні, X Фестываль народнай творчасці адбыўся ў Мар'інай Горцы, на радзіме кампазітара Ігара Лучанка, які ўзначаліў журы фестывалю. У фэсце бралі ўдзел дваццаць восем лепшых аматарскіх разнажанравых калектываў з ганаровымі званнямі "народны" і "ўзорны".

Гран-пры фестывалю — мікрааўтобус "Газель" — атрымаў Узорны ансамбль народнай песні "Дзянніца" Клецкай ДШМ (кіраўнік — Вольга Нупрэчык).

Фестываль адбыўся напярэдадні Дня работнікаў культуры. Начальнік Мінскага абласнога ўпраўлення культуры Анатоль Акушэвіч, выступаючы перад калегамі, завяршыў сваю прамову, як звычайна, вершам:

*Аб нашай галіне не пішучь песні,
Не сачыняюць вершы і санеты,
Здаецца, што стараюцца*

*падкрэсліць,
Што мы ўдзячны будзем*

*і куплетам.
Зламаць і памяняць стэрэатыпы
Апошнім часам рэдка ўдаецца.*

Але ж сядзеццэ, глядзеццэ

*і шэрасць сыпаць
Нам не з рукі.*

Няхай жа песня льецца!..

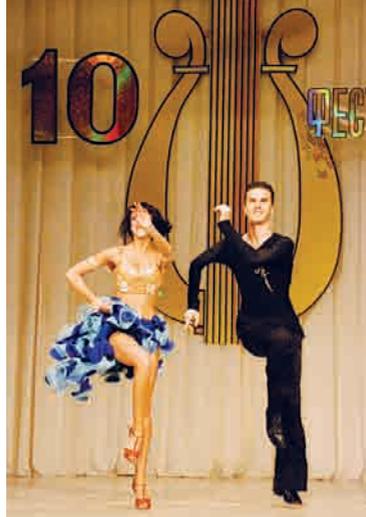
Юрый ІВАНОЎ,

наш спецыяльны карэспандэнт

Мінск — Мар'іна Горка — Мінск

На здымках: моманты фестывалю.

Фота аўтара

"...Музычная восень". Беларусы прыляцелі!

Заўтра ў сталічнай філармоніі адкрываецца 38-ы Міжнародны фестываль мастацтваў "Беларуская музычная восень". Галоўнай яго адметнасцю стане тое, што ён змясціць у сабе, сярод іншага, Міжнародны музычны форум "Беларусы свету": у Мінск з'едуцца нашы лепшыя музыканты, якія апошнім часам жывуць і працуюць у іншых краінах, уключаючы беларускую нацыянальную культуру па ўсім свеце.

Увогуле ж, асаблівацей у цяперашняй "...Восені" — безліч. Адна з іх — юбілейная: Беларуская дзяржаўная філармонія святкуе 75-годдзе. Столькі ж споўнілася нядаўна народнаму артысту Беларусі Дзмітрыю Смольскаму. Таму адкрываецца фестываль яго аўтарскім вечарам, дзе прагучыць прэм'ера 15-й сімфоніі — твора настолькі дыскусійнага, што абмеркаванні ягоных "за" і "супраць" пачаліся раней за канцэртнае выкананне. "Я выклаў у музыцы свой

роздум пра эпоху, у якую я пражыў боольшую частку свайго жыцця, — сказаў на прэс-канферэнцыі аўтар. — Таму вы знойдзеце там і светлы жалць, і ўсмешку, але ніяк не агрэсію. І, вядома, пазнаеце музычныя цытаты, што сталіся сімвалам часу". "Гэта вельмі смелая і прыцягальная партытура, напісаная з шапаківічэйскім гумарам і вастрынёй", — пракаменціраваў сваё стаўленне да сімфоніі яе дырыжор Яўген Бушкоў.

Канцэрт Д.Смольскага не застаўся адзіным аўтарскім вечарам на ўсім фестывалі. Яшчэ адной "восеньскай" адметнасцю будзе значная колькасць такіх кампазітарскіх "няпоўных збораў твораў": Віктара Войціка, Уладзіміра Карызьны-малодшага, Віктара Капыцько. Дарэчы, за мінулы год у філармоніі прагучала амаль тысяча беларускіх твораў, было ажыццёлена больш за 150 новых творчых праектаў. А за апошнія пяць гадоў калектывы і салісты гэтай установы далі амаль паўтысячы канцэртаў у 35-ці краінах свету.

Н.Б.

Кніга, даступная кожнаму

Выхад з друку сотняў найменняў кніг, новыя праекты па папулярнасці друканага слова, пашырэнне асартыменту рэспубліканскіх і сельскіх бібліятэк — усё гэта падзеі Года кнігі ў нашай краіне.

У прыватнасці, як адзначыла на пасяджэнні "круглага стала" "У Год кнігі: навінкі ад беларускіх кнігавыдаўцоў" намеснік начальніка ўпраўлення выдавецкай дзейнасці і кніжнага гандлю Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь Раіса Бабарыка, сёлета распачалася рэалізацыя сумеснага з Саюзам пісьменнікаў Беларусі праекта па выпуску зборнікаў літаратурна-мастацкіх твораў сучасных айчынных аўтараў са стопрацэнтным бюджэтным фінансаваннем. У першай палове бягучага года пабачылі свет сем такіх выданняў агульным тыражом 14 000 экзэмпляраў. Пры гэтым, па словах Раісы Бабарыка, кнігі не проста пастаўляюцца ў бібліятэкі, але і праводзяцца іх прэзентацыі. Усяго ж за 9 месяцаў 2012-га з дзяржаўнага бюджэту было выдаткавана 9,5 мільярда беларускіх рублёў на выпуск сацыяльна значнай літаратуры. Разам з тым, выступаюцца адзначыла, што назіраецца тэндэнцыя штогадовага зніжэння колькасці кніг такой катэгорыі.

Актыўна папулярныя беларуская кніга сёлета і за мяжой. У прыватнасці, беларускія выдавецтвы прынялі ўдзел у міжнародных кніжных выстаўках-кірмашах, якія адбыліся ў Вільнюсе, Маскве, Дэлі, Санкт-Пецярбургу, Кіеве, Харбіне, Ашхабадзе і Кішыніеве, а такса-

ма на самым прадстаўнічым кніжным форуме ў Франкфурце-на-Майне.

Выходзяць на міжнародныя рынкі і асобныя выдавецтвы. Так, плёна супрацоўнічае ў прасоўванні сваёй прадукцыі на расійскі, малдоўскі рынкі выдавецтва "Мастацкая літаратура". Па словах дырэктара Уладзіслава Мачульскага, замежныя партнёры гатовы закупляць арыгінал-макеты і выпускаць кнігі для свайго рынку. Ён адзначае, што за дзевяць месяцаў бягучага года "Мастацкая літаратура" выпусціла ўжо 60 найменняў кніг тыражом больш за 170 тысяч экзэмпляраў. Уладзіслаў Мачульскі падкрэсліў, што беларусы сталі больш чытаць на роднай мове, а таксама выбіраць для чытання сур'ёзную літаратуру.

Пагадзіўся з такой думкай і загадчык сектара маркетынгу выдавецтва "Народная асвета" Канстанцін Плаўнік. Па яго словах, устаноўкай былі праведзены даследаванні сярод кліентаў айчынных кнігарняў. Згодна з атрыманымі данымі, сёння адчуваецца недахоп дзіцячай літаратуры на беларускай мове, кніг, невялікіх па фармаце і па даступным кошце.

Сведчаннем запатрабаванасці даступнай і, разам з тым, якаснай літаратуры стала серыя "Славутыя мастакі Беларусі", што выходзіць у выдавецтве "Беларусь". Па словах вядучага рэдактара Анжэлы Самасейка, першыя альбомы жывапісу Івана Хруцкага, Валенція Ваньковіча, Язэпа Драздоўча раскулілі літаральна праз тры тыдні пасля іх выхаду з друку. А таму, акрамя выпуску новых кніг серыі, супрацоўнікі "Беларусі" плануць і перавыдаць тыя, якія ўжо сталі сапраўднымі бестселерамі.

К.А.

Касцюшка на сімпозіуме

Па традыцыі ў першыя выхадныя кастрычніка ў Мацр'евіцах, што пад Варшавай, праходзіць Касцюшкаўскі сімпозіум. Сёлета ён — 29-ы па ліку. Прычым апошнія 15 мерапрыемстваў праводзяцца з удзелам беларускіх прадстаўнікоў.

За чатыры дні ён выступіў перад публікай мястэчак Гарвалін і Мацр'евіцы.

Пазнака дала нам магчымасць яшчэ глыбей пазнаёміцца з гісторыяй ды культурай суседняй краіны, пакінула самую яскравыя ўражанні.

Адбыліся і навуковыя пасяджэнні. Слова пра Тадэвуша Касцюшку прамовілі і тыя, хто пачынае свой шлях у навуцы, і тыя, хто ўжо мае вялікі досвед. Двое навукоўцаў прыехалі з Беларусі: Анатоль Трафімчык выступіў з дакладам "Беларуская песня пра Касцюшку" як з'ява гісторыі і культуры". Леанід Несцяруч назваў сваё выступленне "Вайна 1812 года на Беларусі і Польшчы". З ім ён выступіў за заключным навуковым пасяджэнні, што адбудзецца 20 кастрычніка ў Варшаве.

**Галіна МІХНЕВІЧ,
вядучы метадыст
Бярозаўскага РМЦ**

Гэтае міжнароднае супрацоўніцтва наладжана дзякуючы ўпраўленню культуры Брэскага аблвыканкама. Запачаткаваў сталую традыцыю колішні намеснік начальніка ўпраўлення, вядомы навуковец і культурны дзеяч Леанід Несцяруч. Цяпер справу працягвае старшыня абкама прафсаюзаў работнікаў культуры Галіна Крынец. У выніку святочных мерапрыемстваў штогод наведваюць самую розныя калектывы з усіх куткоў Брэска-Пінскага Палесся. Гэтым разам беларускую культуру прадставіў народны ансамбль народнай песні Бярозаўскага ГДК "Заранак", якім кіруе Алена Говіна.

Музей пачынаецца... з вакзала?

...і першай справай вырашыў проста на чыгуначным вакзале даведацца, хаця б у агульных рысах, пра сам музей і, натуральна, высветліць шлях да яго.

На жаль, супрацоўніца адзела турызма Беларускай чыгункі, размешчанага на другім паверсе чыгуначнага вакзала Брэста — месца, дзе штодзень бываюць тысячы гасцей горада, — дапамагчы ў гэтай справе адмовілася, спаслаўшыся на працу выключна з турфірмамі ды карпаратыўнымі кліентамі. Можна, і сапраўды: эканамічна неэтаэгодна вошкацца з адным кліентам, калі ў чэрга стаяць дзясяткі турыстычных груп? Але, па-першае, пад час майго візиту там не было ніводнага кліента, а па-другое — іншай альтэрнатывы турыстычнаму агенцтву (інфарцэнтэра ці хаця б інфакіёска) на вакзале, таксама як і ў іншых месцах, у Брэсце няма.

На дапамогу, як гэта звычайна і адбываецца, прыйшлі мясцовыя жыхары, якія, толькі пачуўшы адрас згаданага музея, адразу падказвалі найбольш хуткі і прасты шлях да яго. Асобна падзякаваць можна і мясцовым транспартнікам: яны назвалі бліжэйшы да музея аўтобусны прыпынак паводле яго наймення, што не толькі спрашчае пошук установы, але і такім чынам рэкламуе яе. Тым больш, нават сам будынак музея — помнік архітэктуры 1925 — 1927 гадоў, узведзены па праекце славутага архітэктара Юліяна Лісецкага ў традыцыях сядзібнай архітэктуры, варты асобнай увагі.

Відавочны і недахоп прома-прадукцыі. Можна адзначыць хіба што фірменны буклет установы, зроблены яшчэ некалькі гадоў таму. Але яго можна набыць толькі ў самім музеі. Адпаведна, буклет становіцца ўжо не рэкламнай прадукцыяй, а сувенірам на памяць. З-за адсутнасці іншых. Разам з тым, думаецца, гарадскія ўлады маглі б знайсці невялікія сродкі, каб выдаць тэа-ж флаеры з інфармацыяй пра музей Брэста, у тым ліку, і пра гэты.

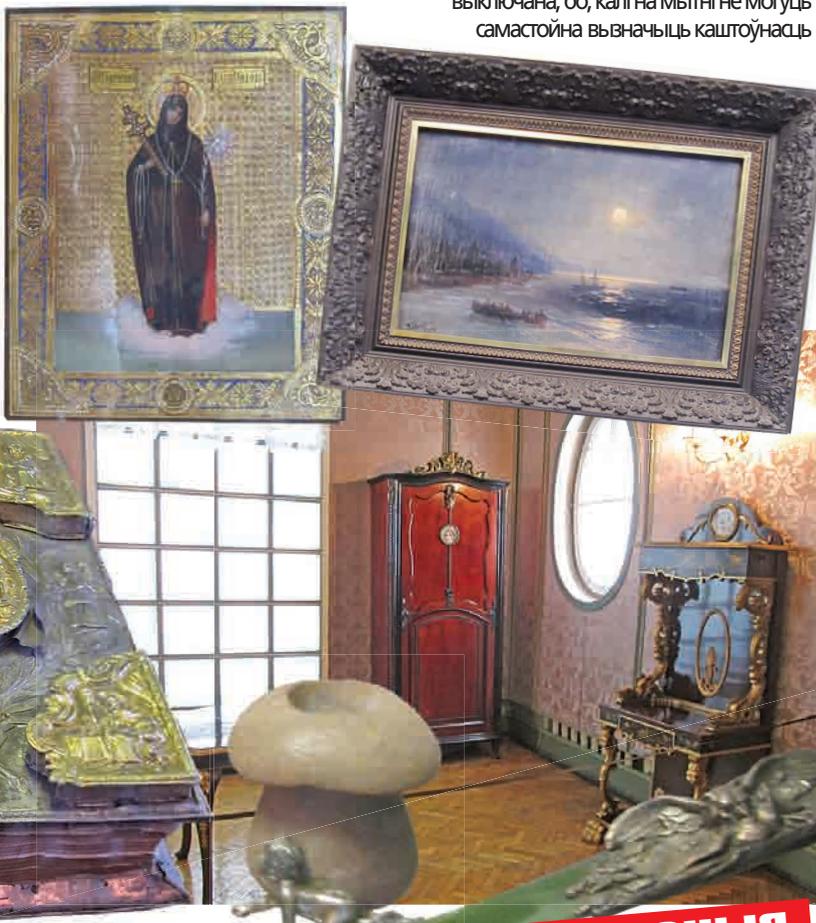
Кантрабанда — для турыста

Але ці замінаюць недахопы турыстычнай інфраструктуры гасцям Брэста наведваць гэты музей? Як фарміраваўся яго ўнікальныя калекцыі і якім бачыцца далейшае развіццё музея? На гэтыя пытанні адказвае загадчык установы Ірына ТАРЫМА, якая з'яўляецца адным са стваральнікаў Музея выратаваных мастацкіх каштоўнасцей.

— Нават без агрэсіўнага маркетынгу наш музей, які з'яўляецца філіялам Брэсцкага абласнога краязнаўчага, ахвотна наведваюць. Зараз настала неабходнасць у правядзенні капітальнага рамонту. Аднаўлення патрабуе не толькі інтэр'ер, але і дах, сутэрэні, тэрыторыя. У наступным годзе плануецца завяршэнне вонкавых работ і аднаўленне інтэр'ера

Мастацкія шэдэўры сусветнага ўзроўню сустранеш не толькі ў музеях краіны са статусам "нацыянальны", але і ў скарбніцах нашых рэгіёнаў. Адна з іх — музей "Выратаваныя мастацкія каштоўнасці" — ужо больш за дваццаць гадоў працуе ў Брэсце. За гэты час установу наведала больш за мільён чалавек! Аднак музей, на дзіва, не стаў абавязковым пунктам турмаршрутаў па Брэсце. Карэспандэнт "К" вырашыў даведацца аб прычынах падобнай сітуацыі, а таксама пра калекцыі ды надзённыя клопаты гэтай установы, для чаго ранішнім цягніком накіраваўся ў Брэст...

музея, у выніку чаго адбудзецца частковая рэканструкцыя. Так, усё найбольш цікавае дэманструецца ў дзеючай экспазіцыі. Ды ўсё ж некаторыя "рэзыначкі" для наведвальніка музей рыхтуе. Сярод іншага, плануецца, што ў абноўленай экспазіцыі будуць прадстаўлены і спецыяльныя сродкі, дзякуючы якім выявілі гісторыка-культурныя каштоўнасці, што хавалі пры перасячэнні дзяржаўнай мяжы кантрабандысты. Калі казаць пра дэталі, то найперш

Выратаваныя скарбы: "засвяціць" і падсвятліць

Легенды канфіскакатаў, якіх мы не ведаем

патрабуе ўдасканалення асвятленне экспазіцыі, бо яно не адпавядае сучасным патрабаванням. Таму ўжо бліжэйшым часам мы плануем выкарыстоўваць LED-лямпкі накіраванага святла.

— **Як вядома, калекцыя музея пачала фарміравацца ў 50-я гады мінулага стагоддзя. А якая яго сённяшняя канцэпцыя?**

— Сапраўды, першыя прадметы сучаснай калекцыі былі атрыманы яшчэ ў 1953-м. Калі ж пачалі ствараць музей, то меркавалі, што ўстанова стане адной з найбольш пазнавальных "візітовак" памежнага Брэста. Балазе музей — ці не адзіны ў свеце, дзе экспазіцыя цалкам складаецца з твораў мастацтва, канфіскаваных на мягні.

Што да канцэпцыі, то мы заўсёды падкрэсліваем: гэты музей найперш — мастацкі. Дзякуючы прадстаўленым узорам айчыннага мастацтва, творам майстроў краін Захаду і Усходу, перад наведвальнікам паўстае паўнаватрасная гісторыя мастацтваў. Невыпадкова супрацоўнікамі распрацавана музейна-педагагічная праграма па праваслаўным мастацтве, паколькі менавіта іканапіс найбольш добра прадстаўлены ў нас. Зараз распрацоўваецца аналагічная праграма па дэкаратыўна-прыкладным і выяўленчым мастацтвам.

— **Не магу не пацікавіцца: кім і як вырашаецца лёс канфіскаваных каштоўнасцей?**

— Згодна з заканадаўствам, усе канфіскаваныя рэчы, што маюць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, павінны перадавацца ў музей. У які канкрэтна трапіць той або іншы экспанат, вырашае камісія па размеркаванні канфіскаваных каштоўнасцей, што дзейнічае пры Міністэрстве культуры нашай краіны. Да слова, цягам некалькіх апошніх гадоў у музей не было

канфіскаваных прадметаў, то звяртаюцца па кансультацыю ў музей ці ў Міністэрства культуры. Іншая справа, што шэраг твораў іканапісу камісія перадала на захоўванне ў храмы, адкуль некаторыя з іх былі скрадзены, і зноў, з нашымі музейнымі нумарамі, выявіліся на мяжы. А таму зараз камісія больш дэталёва вывучае, куды перадаваць на захоўванне каштоўныя абразы, ці маецца там належная ахова.

— **У музеі шмат — каштоўнасцей, якія належаць культуры іншых краін, у першую чаргу — Расіі. Доктар філалогіі Адам Мальдзіс мяркуе, што некаторыя экспанаты варта абмяняць на беларускія гісторыка-культурныя артэфакты, тыя ж слупкі паясы...**

— Па шчырасці, у нас не так шмат прадметаў выключнай каштоўнасці. Тыя, што ёсць, — усе прадстаўлены ў экспазіцыі, і без іх музей страціць сваю спецыфіку. У фондах жа захоўваюцца абразы XIX — пачатку XX ст., якія хоць і маюць мастацкую і гісторыка-культурную каштоўнасць, але не прыдатныя для абмену, паколькі ў суседзяў шмат аналагічных прадметаў.

— **Зразумела, што нелегальна перасякаюць мяжу найперш скрадзеныя рэчы. Ці былі прэцэдэнты вяртання каштоўнасцей з калекцыі музея іх сапраўдным уласнікам?**

— За ўвесь час працы музея было толькі два такія выпадкі. Яшчэ ў

савеці перыяд музей атрымаў з Мятні адну ікону, на якой быў шыфр Уладзіміра-Суздальскага музея-запаведніка. Мы самі звярнуліся да калег і вярнулі ім ікону.

На пачатку 1990-х некалькі дзясяткаў абразоў былі знойдзены пагранічнікамі ў аўтобусе з яраслаўскімі турыстамі, якія накіроўваліся за мяжу. А неўзабаве ў Брэст прыйшоў запыт з інфармацыяй пра тое, што ў Яраслаўлі быў абрабаваны калекцыянер. У выніку на міждзяржаўным узроўні адбылася перадача гэтых рапытэтаў. Трэба адзначыць, усе прадметы, канфіскаваныя на мяжы, праходзяць так званы каранцін: даецца некаторы час менавіта для таго, каб выявіць сапраўднага ўладальніка той або іншай каштоўнасці.

— **Што да гісторыі прадметаў, якія трапілі ў музей, то, відавочна, некаторыя з іх пабачылі сапраўдныя катаванні. Чаго варты абраз, распілаваны злачынцамі на шэсць частак...**

— Так, сапраўды, быў і такі выпадак. Акрамя таго, шэраг карцін алейнага жывапісу выразалі з рам, у выніку чаго не захаваліся і подпісы аўтараў твораў, што ўскладняе іх атрыбутыю. На жаль, легенды, гэта значыць — гісторыі, якія звычайна суправаджаюць твор мастацтва, большасці музейных прадметаў мы не ведаем: дзе і для каго ствараўся, дзе захоўваўся. Што да ікон, то нават не ведаем, з якіх храмаў, рэгіёнаў яны былі вывезены...

— **Якім чынам выяўляюцца музейныя прадметы? Ці здараліся адметныя выпадкі?**

— Безумоўна. Да прыкладу, музей мае мэблю, канфіскаваную ў 1993 годзе: усе шэсць прадметаў знаходзіліся ў фурцы, што накіроўвалася транзітам з Латвіі ў Германію. Тавар быў запламбіраваны ліепайскімі мытнікамі, але ў іх беларускіх калег з'явіліся падазрэнні, як аказалася, небеспаспартыя: на дне машыны было знойдзена, акрамя мэблі, каля сарака прадметаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, жывапісу і графікі, у тым ліку ваза фірмы Фабержэ, дзве карціны Сяргея Вінаградава, мастака-пейзажыста пачатку XX ст.

— **А ці маюцца ў Брэсцкім абласным краязнаўчым музеі рэстаўратары?**

— Так, але ўлічваючы колькасць ікон у нашых фондах, мяркую, што працы хопіць не аднаму пакаленню рэстаўратараў. Пакуль адчуваем і недахоп спецыялістаў па гэтым профілі.

— **Несумненна, Музей выратаваных каштоўнасцей — з'ява ўнікальная. Але якім чынам адбываецца рэклама ўстановы? Як папулярываюцца яе калекцыі?**

— Цяжкасцей на гэтым фронце хапае, у тым ліку з-за фінансавых магчымасцей установы. Тым не менш, тры гады таму было выпушчана невялікае, але змястоўнае выданне пра музей. Новае, пашыранае, чакаецца толькі пасля рамонтнага ўстаўлення былі ў ім адлюстраваны. Зараз завяршаецца праца над стварэннем каталога, які падрабязна распавядзе пра іконы ў сярэбраных акладах XVII — сярэдзіны XIX стст. Да таго ж, нядаўна быў зняты фільм пра Брэсцкі абласны краязнаўчы музей, дзе раскажваецца і пра наш філіял. Магчыма, у будучыні дакументальная стужка будзе запісана на кампакт-дыскі і з'явіцца ў продажы. У нас ёсць свая інтэрнэт-старонка, мы стараемся даваць інфармацыю пра музей ва ўсе магчымыя каталогі, даведнікі. На парадку дня — і пашырэнне асартыменту сувенірнай прадукцыі. Ужо выпушчана пробная партыя закладак для кнігі, календарыкаў з выявамі экспанатаў музея...

Кастусь АНТАНОВІЧ,
наш спецыяльны
карэспандэнт
Мінск — Брэст — Мінск
Фота аўтара

Музейныя эксклюзівы

"Марскі пейзаж" у Брэсце

Кожны, хто "непадрыхтаваным" трапіць у гэты музей, атрымае "культурны шок": у невялікім рэгіянальным музеі прадстаўлены дзясяткі каштоўных мастацкіх твораў, вартых Эрмітажа, Луўра, галерэі Прада...

Асаблівы гонар музея складае іканапіс XVI — пачатку XX ст. Так, у асобнай зале зберагаюцца праваслаўныя абразы ў сярэбраных акладах XVIII — пачатку XX ст.

Ювелірнае мастацтва свецкага кірунку прадстаўлена вырабамі сусветна вядомай фірмы Фабержэ, сярэбранымі каўказскімі паясамі ды кінжаламі ў сярэбраных аправах. У Зале мастацтва Усходу дэманстру-

юцца традыцыйны японскі жывапіс на шоўку, кітайскія вазы, японскі фаянс, будыйская скульптура канца XIX — пачатку XX ст. У зале пейзажнага жывапісу захоўваецца "Марскі пейзаж" невядомага галандскага мастака XVII ст., творы Айвазоўскага, Судкоўскага, Мясеедава, Вінаградава, нашага земляка Апалянарыя Гараўскага. Эцюд апошняга, да слова, апошні асабліва дарагі для брэсчан, бо ў свой час гэты мастак вучыўся менавіта ў горадзе над Бугам. Тут ён атрымаў рэкамендацыю да паступлення ў Імператарскую Акадэмію мастацтваў у Пецярбургу...

Акрамя таго, перлінамі музея з'яўляюцца эскіз Міхаіла Урубеля да яго славутага карціны "Дэман зрынуты", а таксама работа Фернана Лежэ.

Фарміраванне калекцыі гэтага першага, па-сапраўдному беларускага, музея пачалося каля 1906 года — пасля прыезду ў Вільню Івана Луцкевіча, выбітнага грамадскага і культурнага дзеяча, археолага і публіцыста. Напачатку першыя беларускія калекцыі Іван Луцкевіч і яго аднадумцы перадалі ў Львоў, дзе акурат з 1906-га ішла праца над стварэннем Украінскага Нацыянальнага музея. У ім на аснове перададзеных калекцыі планавалі стварыць беларускі аддзел. На той час Львоў заставаўся далёкім, больш за тое — замежным горадам, а таму прапаганда беларускай культуры ў ім аказала б мінімальны ўплыў на саміх беларусаў. Разуменчы гэта, Іван Луцкевіч з 1908 года заняўся збораннем помнікаў беларускай мінуўшчыны пры вільнянскай рэдакцыі газеты "Наша ніва". Па сутнасці, напачатку гэта была прыватная калекцыя Луцкевіча, але багацце і даступнасць для шырокага кола наведвальнікаў дазваляюць лічыць яе самабытнай з'явай у культурным жыцці Беларусі.

Напоўніўшы разгарнуць працу музей здолеў ужо пасля смерці свайго заснавальніка. Іван Луцкевіч напрыканцы жыцця, у 1919 годзе, заснаваў у Вільні Беларускае навуковае таварыства і перадаў яму музейныя ды кніжныя зборы. Адкрыццё пад апекай

Як вядома, Віленскі беларускі музей пачатку XX стагоддзя з'яўляўся адной з галоўных асветніцкіх устаноў не толькі ў горадзе, але і ва ўсім краі: у ім захоўваліся найлепшыя ўзоры культурнай спадчыны з усіх куткоў Беларусі. Чарговым крокам у справе аднаўлення музея і папулярнага яго скарбаў стала сустрэча міністра культуры нашай краіны Паўла Латушкі з прадстаўнікамі беларускай дыяспары ў Вільнюсе, а таксама з рэктарам і супрацоўнікамі Літоўскага ўніверсітэта эдукалогіі. У прыватнасці, пад час сёлетніх Дзён культуры Рэспублікі Беларусь у Літоўскай Рэспубліцы адбылося дэталёвае абмеркаванне магчымасці стварэння віртуальнага Музея Івана Луцкевіча на базе Цэнтра беларускай мовы, літаратуры і этнакультуры, які дзейнічае пры ўніверсітэце. Плануецца, што значны пласт работы па стварэнні віртуальнай прасторы пры ўніверсітэцкім Цэнтры ажыццявіцца ўжо сёлета. У хуткім часе мае адбыцца абмеркаванне праекта ў Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь.

Музей віртуалізуецца

Фактары аднаўлення збору Луцкевічаў

Таварыства беларускага музея, бібліятэкі і архіва адбылося ў 1921-м. Два дзесяцігоддзі доўжылася іх папайненне каштоўнымі зборамі, расла колькасць як асобных наведвальнікаў, так і экскурсійных груп. Паводле інвентара 1941 года, музей утрымліваў 13 450 адзінак захоўвання. Вялікае значэнне мела бібліятэка (у 1933-м яна налічвала амаль 14 000 тамоў) і архіў (каля 9 000 дакументаў XIV—XX стст.).

Перажыўшы неспрыяльныя часны абмежаванні расійскага царскага рэжыму і польскіх улад, а пасля — часовае закрыццё пад нямецкай акупацыяй у гады ліхалецця Другой сусветнай вайны, Беларускі культурны цэнтр не аднавілі ўлады савецкай Літвы. Асноўная частка ўнікальнага збору была расфарміравана між рознымі літоўскімі ўстановамі: найперш — Дзяржаўным архівам Літвы, Цэнтральным гістарычным архівам Літвы, Нацыянальным музеем Літвы і бібліятэкай Літоўскай акадэміі навук. П'яная частка трапіла ў Беларусь і сёння захоўваецца ў Нацыянальным гістарычным музеі, Нацыянальным архіве, Архіве-музеі літаратуры і мастацтва, Прэзідэнцкай і Нацыянальнай бібліятэках ды іншых установах.

Аднак мінуў час, і ўнікальна аднаўлення Віленскага беларускага музея (а таксама бібліятэкі з архівам) ды аб'яднання раскіданых калекцыяў. Больш за тое: яна пачала набываць рэальнае ўвасабленне. Так, сёлета, пры арга-

грамадскай арганізацыі "Віленскі Беларускі музей імя Івана Луцкевіча".

Перакананы, варта працягваць працу ў напрамку дастаўвання збораў музея з улікам наступных фактараў. У першую чаргу, вывучэнне яго дзейнасці павінна быць карысным для сучасных устаноў культуры нашай краіны. Выглядае мэтазгодным аднаўленне ў Літве такіх культурных і асветніцкіх цэнтраў, якімі былі Віленскі беларускі музей і бібліятэка. Пры гэтым варта заахвочвацца не толькі на аднаўленні колішніх збораў, колькі на захаванні місіі гэтага музея, асважанай на прэзентацыю ды папулярнага айчыннай культуры.

Думаецца, істотную дапамогу як у аднаўленні колішніх калекцыяў, так і ў прэзентацыі беларускай культуры на базе новастворанага Культурна-інфармацыйнага цэнтра ў Вільнюсе павінны аказаць сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі. З іх выкарыстаннем магчыма правесці ўлік і стварыць віртуальны рэестр ды галерэю помнікаў культуры, якія некалі захоўваліся ў музеі, незалежна ад іх сучаснага размяшчэння. І трэба адзначыць, што бібліятэкі, архівы ды музеі нашай краіны дзякуючы ініцыятыве Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ужо прыступілі да ўвасаблення задумкі: зараз ідзе праца па выяўленні, апісанні і, пры магчымасці, алічбоўцы помнікаў з віленскага беларускага збору, вынікі якой будучы сабраны на адным інтэрнэт-рэсурсе і стануць такім чынам даступнымі для ўсіх зацікаўленых.

Алесь СУША,
намеснік дырэктара
Нацыянальнай бібліятэкі
Беларусі
Фота аўтара і з фонду
Нацыянальнага гістарычнага
музея Рэспублікі Беларусь

На здымках: 1. Беларускі аддзел на Славянскай выстаўцы ў Рьве, жэстанаты з Беларускага музея імя І.Луцкевіча. 1931 г.; 2. Фрагмент кніжнай выстаўкі ў Вільнюскай ратушы з прыватнай калекцыі Людвікі Кардзіс, дырэктара грамадскай арганізацыі "Віленскі Беларускі музей імя Івана Луцкевіча"; 3. Рукапісная копія першай кнігі Якуба Коласа "Другое чытанне для дзяцей беларусаў" (Пецярбург, 1909 г.) са збораў Віленскага беларускага музея (сёння захоўваецца ў бібліятэцы Урублеўскіх Літоўскай акадэміі навук); 4. Экспазіцыя Беларускага музея імя І.Луцкевіча. 1920-я гг.

Страта

"Мне б яшчэ дзясятак гадоў, каб закончыць свае карціны..."

Жыццё не спыніць. Смерць, на жаль, таксама. Пайшоў з жыцця заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Пётр ДАНЭЛІЯ. Пры жыцці я называў яго, канешне ж, з імем па бацьку — Пётр Аляксеевіч, хаця мы сбравалі шмат гадоў. Дыстанцыю адчуваў заўсёды. І прычынай таму была не толькі значная розніца ва ўросте: проста, ён быў выдатны мастак, прычым сапраўдны, і належыў да пакалення тых "апошніх з магікан", хто стаў ля вытокаў пастыявазнага беларускага пейзажнага жывапісу.

Данэлія не быў падобны да пустэльніка, які працаваў у адасобленні над сваімі творчымі думкамі, — ён знаходзіўся ў авангардзе бурлівага і напружанага мастацкага жыцця. Яго заўсёды акружала шмат людзей — сяброў, калег і вучняў, ён быў прыроджаным лідарам, які шукаў новыя шляхі ў мастацтве ды грамадскай дзейнасці. Асабіста для мяне ён стаў блізім сэрцу чалавекам і творцам. І сёння, калі Пятра Аляксеевіча не стала, мастак застаецца ў памяці маёй жывым, вясёлым, патрэбным, самадастатковым і прынцыповым, калі гаворка ішла ўласна пра жывапіс...

Для Пятра Данэлія, ураджэнца Махачкалы і даваеннага вучня Маскоўскага мастацкага вучылішча Памяці 1905 года, горад Брэст стаў родным домам адразу ж пасля Перамогі. А да гэтага былі ўдзел у баях з белафінамі ў той самай "незнакамітай вайне", а потым — смяротныя бітвы чэрвеня 1941-га пад Бабруйскам і фашысцкі палон...

Калі ж прыйшла Перамога, 25-гадовы Данэлія ўжо ведаў, што і якім чынам хоча расказаць людзям. І распеў мовой гондэля пра сваю шчырую любоў да міранай прыроды, да той блашавёнай беларускай зямлі, якая яго прытуліла як роднага сына і зрабіла нашым выдатным мастаком.

Практычна ўсе ягоныя вобразы эпічных ды лірычных палотнаў звязаны з Брэстчынай. І, зразумела, не толькі сюжэтамі, тэмамі, але і ўсімі адценнямі душэўных, шчырых, перажыванняў. Высокі прафесіяналізм, каларыстычная дасканаласць,

мажорная колерамузыка, уменне бачыць Вечнасць у "бутоне кветкі" заўсёды вызначалі творы Пятра Аляксеевіча, чалавека з душой незамутнёнай, чыстай, бы тая беларуская наша прырода, якую ён так натхнёна любіў...

А з якой радасцю ён устамянаў сваіх вучняў па мастацкай студыі ў Брэсце, якія потым сталі выдатнымі мастакамі, у тым ліку М.Селешчука, І.Рэя, П.Свен-тахоўскага, Л.Алімава! Таксама ўгадваў і тыя даўно мінулыя гады, калі ён, Пётр Аляксеевіч, арганізаваў з сябрамі Брэсцкае аддзяленне Саюза мастакоў БССР, калі быў галоўным мастаком горада, дэпутатам гарсавета, калі цягам амаль дзесяці гадоў пастыховаў начальваў мясцовы Саюз мастакоў... Так, ён быў ні да каго не падобны. Цяслны. Часам жорсткі, калі трэба было змагацца з нясправядлівасцю.

Вось ужо, здавалася б, такі чалавек сто гадоў пражыве! І марыў ён пра гэта. На адкрыцці свайго апошняга выстаўкі ў Брэсце — у гонар свайго 90-годдзя — ён сказаў: "Мне б яшчэ дзясятак гадоў, каб закончыць свае карціны: іх у мяне ў майстарні, пачаць, шмат..." Але не дажыў тры з папавой месяцам да 93-годдзя...

Што тут сказаць? Адно сур'язнае: мастак не памірае — ён застаецца жыць у сваіх палотнах, "аўтапартрэтах чалавечай душы". Застаецца жыць для людзей. І — працягвае радаваць іх чыстым святлом чароўных фарбаў. Мы будзем памятаць Пятра Аляксеевіча, сапраўды нацыянальнага жывапісца і добрага, спагадлівага чалавека, які цалкам аддаў жыццё высокаму мастацтву...

Барыс КРЭПАК, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь глыбока смуткуе з прычыны смерці заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі ДАНЭЛІЯ Пятра Аляксеевіча — мастака-жывапісца, аднаго са стваральнікаў і шматгадовага кіраўніка Брэсцкага аддзялення Беларускага саюза мастакоў, удзельніка Вялікай Айчыннай вайны — і выказвае спачуванні родным і блізім мастака.

Пайшоў з жыцця мастак Сяргей ЦІМОХАЎ. Яму было пяцьдзясят два гады — час сталасці: ужо ёсць мудрасць, і яшчэ ёсць сілы. Жыццёвы ды творчы досвед ужо дазваляе цвяроза ацэньваць рэчаіснасць, ды яшчэ не знікла памкненне змяніць штосьці ў самім сабе альбо ў навакольным свеце ў лепшы бок...

Тыя, хто ведаў блізка ведаў Сяргея ў апошні час, кажуць, што гэты жыццяродны, надзвычай працаздольны і творча актыўны чалавек "згарэў" літаральна за некалькі месяцаў...

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь глыбока смуткуе з прычыны смерці ЦІМОХАВА Сяргея Аляксандравіча — мастака-жывапісца, намесніка старшыні грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў" — і выказвае спачуванні родным і блізім мастака.

Беларускі саюз мастакоў смуткуе ў сувязі з заўчаснай смерцю ЦІМОХАВА Сяргея Аляксандравіча, намесніка старшыні ГА "БСМ", вядомага мастака, члена Беларускага саюза мастакоў, які ўнёс вялікі ўклад у развіццё і прапаганду беларускага выяўленчага мастацтва, і выказвае спачуванне родным і блізім нябожчыка ў сувязі з напатакшым іх вялікім горам.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь глыбока смуткуе з прычыны заўчаснай смерці ШУТА Аляксея Аляксандравіча, дырэктара — мастацкага кіраўніка дзяржаўнай установы "Музычная капэла "Санорус" Мінскай вобласці", і выказвае шчырыя спачуванні родным і блізім нябожчыка ў сувязі з напатакшым іх горам. Светлая памяць пра Шута Аляксея Аляксандравіча назаўсёды застаецца ў сэрцах родных, блізіх, калег, сяброў.

Застанецца зоркай у небе беларускім...

Калі падводзіцца рыска зямнога існавання, усё другаснае і выпадковае адыходзіць у цень, а вышляецца галоўнае, істотнае, вызначальнае. У асобе Цімохава вызначальным было тое, што "жыццё" і "творчасць" былі для яго сінонімамі. Мастаком ён быў не толькі ў майстарні, але і ў побыце, і ў справе грамадскай. Асобна варта адзначыць, што ягоныя работы, прасякнутыя марай пра гармонію, нараджаліся на рубяжы эпох. Гісторыкі мастацтва не абмінуць увагай тую акалічнасць, што Цімохаў здолеў спалучыць у сваіх творах адвечнае і надзённае.

Падаецца, у ягонай асобе было нешта ад "вечнага вандруніка" Язэпа Драздовіча. Ён і чыста вонкавае — нарадзіўся на Гомельшчыне, жыў і працаваў у Полацку, потым у Мінску, — але найперш сутнаскае: цвёрда стоячы на зямлі, ён глядзеў у неба, трымаючы ў думках беларускі космас. У гэтым небе гарэць яму зоркай...

"Культура" ўцы

(Працяг. Пачатак у № 40)

Пазней Фальк перацягнуў яе ва ВХУТЕМАС, і ў 1922 годзе пабраўся з ёю шлюбам. Колькі слоў пра гэтую жанчыну, якая адыграла вельмі важную ролю ў сярэдзіне жыцця мастака. Трэба аддаць належнае ўдаве мастака А.Шчокінай-Кротавай: тая заўсёды вельмі добра адгукалася аб Раісе Ідэльсон (1894 — 1972 гг.): "...Яна была чалавек вельмі неспакойнага сэрца, таленавітая і разумная, але ўся ейная энергія выходзіла на клопат пра любімых людзей. Так што яна амаль нічога не зрабіла са сваёй незвычайнай адоранасці, бо прысвяціла ўсю сябе не столькі служэнню сваім блізім (і служэнню, канешне ж, таксама), колькі бязмежнаму трапяткому клопату пра іх. Я не памятаю яе ў спакойным стане. Яна пастаянна гарэла, гарэла ў хваляванні. Толькі іншым разам, калі сканцэнтравалася на карцінах, рабілася надзвычай ціхай... Яна так умела глядзець жывапіс, як рэдка хто можа: проста ўваходзіла ў карціну цалкам, і тады на яе твары можна было прачытаць абсалютнае шчасце, як у святых. Больш за ўсіх жывапіс Фалька разумела яна, Раіса Веніямінаўна, а зараз — я..."

Такім чынам, Віцебск. Акрамя жадання правесці з Раісай Ідэльсон "мядовы год" у гэтым горадзе, Роберт Рафаілавіч меў тут і іншыя мэты. На пачатку лістапада 1919-га Віцебскі пададзел выяўленчых мастацтваў у клубе Борахава арганізаваў Першую Дзяржаўную мастацкую выстаўку карцін мясцовых і маскоўскіх мастакоў, у якой, разам з 41 жывапісцам, прыняў удзел і Р.Фальк. Склад удзельнікаў быў проста фантастычны: Н.Альтман, Д.Бурлюк, С.Герасімаў, В.Кандзінскі, І.Клюн, П.Канчалюўскі, А.Купрын, П.Кузняцоў, А.Лентулаў, А.Шаўчэнка, В.Розанава, А.Родчанка, В.Раждэсвенскі, А.Экстэр, М.Ле-Данцю, тагачасныя віцебчане М.Шагал, Л.Лісіцкі, С.Юдовін, Ю.Пэн, К.Малевіч, А.Бразер, А.Ром, Л.Хідэльберг ды іншыя, а таксама яшчэ тагачасная жонка Фалька — Л.Пацехіна...

Зараз, калі бачыш гэтыя імёны, вядомыя ўсяму культурнаму свету, — разбягаюцца вочы: не такім "правінцыйным і патрыярхальным" горадам быў тады Віцебск, калі так моцна прыцягваў "зорак" жывапісу першай чвэрці XX стагоддзя! І, трэба сказаць, Фальк як чарадзей пэндзля, на мой погляд, быў у першай пяцёрцы тагачасных вялікіх майстроў. Акрамя таго, прыкладна ў гэты час тут ужо пабывалі як мастакі і педагогі, так і старыя таварышы Фалька па выстаўчай дзейнасці: ад М.Шагала да М.Дабужынскага, ад І.Пуні ды К.Багуслаўскай да К.Малевіча. Чаму ж яму, Фальку, не выкладаць у той школе, якая толькі што атрымала гордую і мнагазначную назву "Мастацка-практычны інстытут" (яго ўзначаліла нястомная "жалезная" маладая "лэдзі", былая дваранка Вера Ермалаева, якую Фальк таксама ведаў яшчэ па Петраградзе)?

Ёсць яшчэ і трэцяя версія з нагоды прыезду Фалька ў Віцебск, што непасрэдна звязана з папярэдняй, "любоўнай". Паслухаем вучня мастака — Саламона Гершава, ураджэнца колішняга Дзвінска (сёння — Даўгаўпілс, Латвія): "...Справа ў тым, што пасля рэвалюцыі і Грамадзянскай вайны ў цэнтры Расіі, у дзвюх яе сталіцах — Петраградзе і Маскве, — проста не было чаго есці. А вось у Віцебску, які адносіўся да беларускай зямлі, голаду не было. Нават наадварот: багацце сельскагаспадарчых прадуктаў было настолькі вялікае, што з'явіліся велізарныя базары, якія расцягваліся ў даўжыню ледзь не на кіламетр. Там чалавек мог купіць сабе ўсё, пачынаючы

Р.Фальк. Аўтапартрэт.

глыбінную манеру Фалька і нават праводзіў яе разгляд з вучнямі сваёй майстэрні. Ды і віцебская майстэрня Фалька папаўнялася маладымі людзьмі, якія да таго атрымалі школьныя азы ці то ў Пэна, ці то ў Шагала, ці то ў самога Малевіча. Хаця ўсё ішло не так гладка, як можа падацца на першы погляд. Але гэта — тэма для асобнай гутаркі.

Што і казаць, Фальку пашчасіла пабачыць тут амаль усіх "капітанаў" тагачаснага мастацкага карабля. Мабыць, 1921 год быў вяршыняй таго стракатага царавання мастац-

на згодна з воляй Творцы менавіта ў нашым Віцебску. Бедныя вучні! Іх нясталыя, маладыя душы рваліся, сапраўды, ад аднаго педагога да другога. Ад такога стракатага педагогічнага складу цяжка было чакаць стройнай сістэмы, мэтанакіраванага навучальнага працэсу.

У адрозненне ад Шагала, у якога не было стройнай, зладжанай педагогічнай сістэмы, які сам фарміраваўся насуперак усялякім сістэмам, у адрозненне ад Малевіча, чые мастацка-педагогічныя прыцыпы ў Віцебску ператварыліся ў прадуманую жорсткую сістэму, Фальк сумяшчаў дакладнае разуменне мастацкіх задач з улікам індывідуальных схільнасцей сваіх вучняў. Па ўспамінах вхутэмасаўца Сямёна

А.Шчокіна-Кротава распавядае (са слоў Фалька, канешне ж): "...Студыя Малевіча была нечым накіраваным сектывам. Усе змрочныя. Малевіч размаўляў занадта красамоўна: пра прастору, пра тое, як яе трэба рэзаць. Спачатку Фальк і Малевіч спрачаліся да хрыпаты, амаль не спалі цэлы тыдзень. Да згоды не прыйшлі. Тады Фальк у суседнім з Малевічам класе зладзіў сваю невялікую майстэрню. Паставіў бутэльку, глечык, паклаў лусту хлеба і сказаў, як знайсці правільныя прапорцыі і размеркаваць прастору. Гэта падалося такім прымітыўным, такім зразумелым, што некаторыя збеглі ад Малевіча да Фалька, а потым паехалі з ім з Віцебска ў Маскву ва ВХУТЕМАС..."

...Паводле маёй версіі, якраз у гэты час Фальк надумаў разыходзіцца са сваёй другой жонкай — Кірай Канстанцінавай-Аляксеевай (дачкай К.С. Станіслаўскай) з намерам звязаць жыццё з 26-гадовай студэнткай-пераросткам Віцебскай народнай мастацкай школы Раісай Ідэльсон, з якой ён пазнаёміўся яшчэ ў Маскве з лёгкай рукі вядомага мастацкага крытыка Абрама Эфраса. Раней, перад рэвалюцыяй, яна вучылася ў Юдаля Пэна і пастаянна жыла ў Віцебску, хаця часта ездзіла і ў Петраград, наведваючы Школу падтрымкі мастакоў пры Акадэміі мастацтваў ды прыватную студыю Я.Гольдבלата, так бы мовіць, павышала сваю прафесійную кваліфікацыю. Некаторы час брала ўрокі нават у Кузьмы Пятрова-Водкіна...

Р.Фальк. Гарадскі пейзаж.

Роберт Фальк у Віцебску

"Я ўбачыў у глыбіні пейзажу чырвоную рабіну..."

ад жывой казы, жывога пёўна і занчваючы багаццем агародніны і садавіны..."

Тое сапраўды так. Па вялікім рахунку, гэта ўсё таксама было адной з прычын таго, што адносна мірны Віцебск, калі навокал ішла грамадзянская вайна, стаў месцам прыцягнення мастакоў з розных гарадоў не толькі ўласна Расіі. А калі на пачатку 1920-х і ў Віцебск прыйшла харчовая разруха, што адбылася і на жыццёвым стане мастакоў ды педагогаў, большасць з іх пакінула горад, насельніцтва якога, да таго ж, усё больш становілася, мякка кажучы, не вельмі гасцінным менавіта для "левых" рэфарматараў новага мастацтва.

Фальк пратрымаўся ў Віцебску некалькі месяцаў. Калі ён з'явіўся ў горадзе, Шагала тут ужо не было — замест яго Інстытутам кіравала Вера Ермалаева, аднак аўтарытэт Малевіча сярод студэнтаў і настаўнікаў быў па-ранейшаму вялікі і бяспрэчны. Цяжка дакладна сказаць, як "фігуратыўны" Фальк ставіўся да супрэматызму і ўласна да "беспрадметнага" Малевіча. Мабыць, больш з разуменнем, чым з адмаўленнем. Ён заўсёды лічыў сябе "моцным рэалістам", казаў, што рэалізм — гэта правільная фарба, якая пакладзена на правільным месцы. Аднак яго, як і Малевіча, доўгія гады абвінавачвалі... у фармалізме. Так, Фальк сцвярджаў у мастацтве іншыя правілы, чым Малевіч, і не быў прыхільнікам дыктату. Тым не менш, абодвух звязвала калі не блізкае сяброўства, то добрыя ўзаемаадносіны. Казімір Севярынавіч з цікавасцю вывучаў

Р.Фальк. Партрэт Лізаветы Пацехінай.

тва, дзе лінія, пабудаваная цэнтрабежнымі выскілкамі Пэна і Шагала, Дабужынскага і Юдовіна, Якерсона і Цілберга, Малевіча і Лісіцкага, Ермалаевай і Суэціна, Пуні і Багуслаўскай, Коган і Бразера, цягнулася няроўна і нервова, як, уласна кажучы, і належыць крывой, што адлюстроўвае час перамог і страт, ап'янення і пахмелля, час чакання і час безнадзейнасці. Здавалася, усе мастацкія стылі ды напрамкі, якія існавалі тады ў Расіі, з'ядналіся ў ад-

Чуйкова, Фальк размаўляў са сваімі студэнтамі "не як настаўнік, які "нацягвае" сваіх падапечных, а як мастак, як артыст". І ўсё ж, як кажа Чуйкова, Фальк быў дастаткова жорсткім педагогам, у нейкай ступені нават нецярпімым. Дзе б мастак ні настаўнічаў, ён мэтанакіравана дапамагаў развівацца індывідуальнасці, адначасова прымушаючы маляваць менавіта ў адпаведнасці з уласнымі ўяўленнямі пра жывапіс, што давала вучням "дабраякасную" школу.

Ізноў не зусім дакладна: мабыць, падвяла аберацыя памяці ці то ўдавы мастака, ці то самога Фалька. Сапраўды, вучні "бегалі" ад Малевіча да Фалька, але "бегалі" і наадварот — ад Фалька да Малевіча. І, дарэчы, большасць вучняў Малевіча з'ехала са сваім настаўнікам з Віцебска ў Петраград. А што да тых, хто адправіўся з Робертам Рафаілавічам ва ВХУТЕМАС, дык мне вядома толькі адно імя (не лічачы Раісы Ідэльсон) — Леў Зевін. Вельмі таленавіты мастак. Урадзжэнец Віцебска. Вучыўся спачатку ў Пэна, потым — у віцебскай майстэрні ў Фалька. Ва ВХУТЕМАСе, у таго ж Фалька, прадоўжыў сваю адукацыю, між іншым, разам з земляком Міхасём Філіповічам. Загінуў Зевін на фронце ў час Вялікай Айчыннай вайны.

М.Абрамскі, які навучаўся тады ў Віцебскай мастацкай школе, таксама узгадваў: "...Адзінай школы і адзінага напрамку не было. Навучэнцы кідаліся ад Пэна да Шагала, ад Дабужынскага да Малевіча, ад Фалька да Пуні. Мы хутка запальваліся і гэтак сама хутка ахалоджваліся..." Падкрэслію, што калі Фальк прыехаў у Віцебск, Івана Пуні там даўно ўжо не было: ён разам з жонкай Ксеніяй Багуслаўскай з'ехаў у Петраград, а адтуль — у эміграцыю. Ды і Мсціслаў Дабужынскі пакінуў Віцебск яшчэ да прыезду Малевіча. Так што да любых успамінаў і мемуараў сучаснікаў заўсёды трэба ставіцца асцярожна ды цвяроза...

(Заканчэнне будзе.)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕЙ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
■ Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
■ Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:
■ "Мастакі Парыжскай школы з Беларусі".
■ Выстаўка У.Савіча "Размова з уласным цемем, або Гульня з колерам".
■ "Каралеўскія скарбы: еўрапейскія шэдэўры 1600 — 1800".
3 калекцыі Музея Вікторыі і Альберта (Лондан).

■ Партрэт Войцэха Пуслоўскага пэндзля Валенція Ваньковіча.
■ **Слукція паясы** з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Літвы.
■ "Ані. Бласлаўлены вобраз армянскай сталіцы" (фотавыстаўка Армена Казарана).

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."**

г. Мінск, вул.
Інтэрнацыянальна-
льная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.

■ Пастаянныя экспазіцыі: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.". ■ "Цярноўнік крэсаў" (сямейнае фота Ваньковіча-Вайніловіча, прысвечанае Эдварду Вайніловічу, заснавальніку Чырвонага касцёла). ■ "Аўтапартрэт" Валенція Ваньковіча (выстаўка аднаго твора).

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Беларуская поцілка".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.". ■ "Вясельныя традыцыі Усходу. Японія. Індыя. Карэя".

МУЗЕЙ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Водбіліскі ваеннай славы".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст.". ■ "Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска".
Выстаўкі:
■ Выстаўка плаката У.Крукоўскага "Старонкі гісторыі".
■ "Піліп Орлік — аўтар першай украінскай канстытуцыі".

Дом-музей ІЗ'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Выстаўка майстроў ласкутнага шыцця "Ласкутны блюз".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі раён.

Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Мір стары — Мір новы" (фотавыстаўка).
■ "Рэальнае і міфічнае ў скульптуры" (Л.Нішчык).
■ "Мой родны край" (П.Абадзінскі).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск, вул. Ака-
дэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
■ "Шляхам Янкі Купалы да Якуба Коласа" (дэманструецца ў філіяле "Мікалаеўшчына" Музея Якуба Коласа, у Мемарыяльнай сядзібе "Смоўня").
■ Выстаўка з уласных фондаў музея да 100-годдзя з дня нараджэння Максіма

Танка "Я заўжды помню голас твой".

■ "Таямніцы Дома Песняра": інтэрактыўная гульня-віктарына для дзяцей малодшага і сярэдняга школьнага ўзросту па экспазіцыі Музея Якуба Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск,
вул. Янкі
Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

■ Экспазіцыя "Шляхі" з 3D-праглядам.
■ "Неўміручая Паўлінка".
■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:
■ "Апякункі паэтычных нябёс".
■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
■ "Няхай світае свету!"
■ "Паэт з нарачанскага краю" (міні-выстаўка, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Максіма Танка).

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалеж-
насці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "1812 г. Вайна і мір".

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ "Да Ліверпуля з Гомеля... 101 год" (С.Халадзіліна).
■ "Старадаўнія гарады

Беларусі ў кнігах і арт-фактах".

■ Персанальная выстаўка К.Раждзевенскай "Прыватная калекцыя".
■ "Беларускія землі на геаграфічных картах XVI — пач. XXI стст.". ■ "Даспехі і ўзбраенне Заходняй Еўропы XVI — XVII стст.". ■ Выстаўка "Кніжная літаграфія Алены Лось".

■ "Адрас: Савецкі Саюз".

■ "Культавыя прадметы".
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).

■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".

■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея.

■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).

Аб'ява*

**ОАО "Гомель-
Белпромкультура"**
специализированное предприятие
по комплекции объектов культуры

**предлагает
любое
звуковое
и световое
оборудование
производства предприятий
Республики Беларусь**
Форма оплаты любая.
Доставка и монтаж.

г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPK.by

Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Экспазіцыя:
"Уладальнікі

Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".
Выстаўкі:
■ "Свет класікі".

■ "Класікі беларускага жывапісу XX ст.". Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".

■ Выстаўка жывапісу В.Самко
"Вандроўка ў тысячу вёрст пачынаецца з першага кроку".

■ Куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.
Працуюць
рэстаўрацыйныя майстэрні і аддзел па турызме (вул. Кірава, 8).

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ
ГОРАДА ГОМЕЛЯ**

г. Гомель,
вул. Пушкі-
на, 32.

Тэл.: (80232) 74-28-23.
Экспазіцыі:

■ Інтэр'еры гарадскога асабняка к. XIX — пач. XX ст.
■ Прагулкі па старым Гомелі.
■ Гісторыя Гомеля ад старажытнасці да пачатку XX ст.
Выстаўкі:
■ Фотаапараты і фотатэхніка XX ст. (каля 100 адзінак).

**ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ**

г. Гродна, вул.
Замкавая, 16.

Тэл.: (8-0152) 74 25 13.
Экспазіцыі:

■ "Рэлігія і культура ў Беларусі".
■ "Эпоха. Час. Будынак".
Выстаўкі:
■ "З крыніц спрадвечных".

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул.
Пушкіна, 5.

Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ Выстаўка "Захаваем на вякі".

■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
■ "Музей крыміналістыкі".

**ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ**

г. Ліда, вул.
Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

■ Пастаянная экспазіцыя "Прырода Лідчыны".
Выстаўкі:
■ "Вядзём пачатак свой ад Гедзіміна...".

■ "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст.". ■ Выстаўка адной карціны "Партызаны".

■ "Прывітанне, ранейшая Ліда!".
■ "Музейна-вобразная зала "Хрушчўўка-60".
■ Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

■ Рэспубліканская мастацкая выстаўка, прысвечаная 130-годдзю з дня нараджэння Я.Купалы і Я.Коласа.
■ Юбілейная выстаўка В.Немцова і У.Рынкевіча.
■ Выстаўка К.Штэка "Нічога не вырашана"

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1.

Тэл.: 327 26 12.
■ Да 13 — выстаўка твораў фоташколы "Свет фота" "Спачатку", прысвечаная 5-годдзю дзейнасці фоташколы.
■ З 19 — выставачны праект "Пасулат".

ТЭАТР *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР**

**ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс.: 334 11 56.

■ 13, 14 — "Сільфіда" Х.Левенсхольда.
■ 16 — канцэрт "Штраўс запрашае".
■ 17 — "У дымцы ружова-крышталёнай" (Музычныя вечары ў Вялікім).
■ 17 — "Эсмеральда" Ц.Пуні.
■ 18 — "Чароўная флейта" (опера) В.-А. Моцарта.
■ 19 — "Баядэрка" Л.Мінкуса.
■ 20 — "Вяселле Фігара" В.А. Моцарта.

**ЗАСТУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

**"РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ"**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.

Тэл./факс.: 334 60 08.
■ 13, 14, 17, 20 — Фэстываль "ТэАрт".

■ 16 — "Адэль" (гісторыя каханья) Я.Таганавы.
■ 18 — "Інтымны дзённік" (Дзённік паэта) (гісторыя каханья і здрады) С.Кавалёва.
■ 19 — "Нязваны госьць" (меладрама) С.Бартохвавай.

**БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР**

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

■ 14 — "Залатое кураня" (мюзікл для дзяцей у 2-х дзях) У.Улановскага.
■ 15 — "Граф Люксембург" (аперэта ў 2-х дзях) Ф.Легара.

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР
ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.

Тэл./факс.: 227 60 81.
На сцэне Палаца культуры прафсаюзаў

■ 15 — "Пінская шляхта" (фарс-вадзвіль) В.Дуніна-Марцінкевіча.
■ 17 — "Translations" (спектакль у 2-х дзях) Б.Фрыла.
■ 18 — "Сымон-музыка" (містэрыя ў 2-х дзях) паводле Я.Коласа.

**БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛКА"**

г. Віцебск,
вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 13 — "Аладзіні" (казка ў 2-х дзях) Н.Гернэт.
■ 14, 16 — "Брэменскія музыкі" (музычная казка ў 2-х дзях) В.Ліванова, Ю.Энціна.

■ 19 — "Жыў-быў Заяц" (казка ў 2-х дзях) М.Шувалава.

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНИЦКАЯ
ГАЗЕТА
Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 637,
выдадзена
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Міхаіл БАРАЗНА,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Кацярына ДУЛАВА,
Валентын ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Марына САМОНЧАНКА
(адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Таццяна КОМАНОВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілья СВІРЫН.
Спецкарэспандэнты:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
Загадчык аддзела
фоталюстрацый —
Юрый ІВАНОЎ

Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.

Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23
Тэлефон/факс:
(017) 334 57 41
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by
E MAIL: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю
паведамляюць сваё
прозвішча, поўнае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выдачы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца працы,
зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.
"Матэрыял на правах
рэкламы.

"Культура", 2012.
Індэкс 63875, 638752
Наклад 7794
12.10.2012 у 15.30
Замова 4636
Дзяржаўнае прадпрыемства
"Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзеяннасць
ЛВ №02330/0003879
ад 17 красавіка 2009 г.

Дырэктар —
ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара —
КРУШЫНСКАЯ
Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара
па маркетынгу —
СІДАРЭНКА Антон Васільевіч

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл.: (017) 290 22 50
(прыёмная).
Бухгалтэрыя:
тэл.: (017) 334 57 35

